

POŠTINA PLAČANA V GOTOVINI

ILVSTRACIJA

1931
Pambric

Najlepše darilo

sta vezana letnika reprezentativne slovenske revije »Ilustracija« 1929 in 1930

Nekaj izvodov je še na razpolago v upravi »Ilustracije«, Ljubljana, Kopitarjeva ul. 6/l.

s poštnino vred po 152,- Din

Tudi posamezne številke se še dobe

Vsaka številka

»Ilustracije« ima novo naslovno sliko v več barvah. Tu so reproducirani ovitki dvanajstih števil iz leta 1930.

Načelo uredništva je, da nudi na ovitku izbrane slike domačih umetnikov v najboljši tehnični izdelavi

ILUSTRACIJA

ŠTEV. 3 / 1931 / LETO III. / LJUBLJANA, KOPITARJEVA UL. 6 / TELEF. 2549 / ČEK. RAČUN 12.587
NAROČNINA LETNO 100 DIN / POLLETNO 55 DIN / ŠTEVILKE PO 10 DIN / INOZEMSTVO LETNO 120 DIN / AMERIKA 3 DOL.

Pomladanski viharji

VSEBINA:

Pomladanski viharji 75	Chaplin snemlje nov film (E. E. Kisch) 89
Ampak v življenju je vse drugače (Ivo Grahor) 74	Moda za pomlad 92
Konec pusta 76	Londonska šolaza mankené 95
Ali ne spimo preveč? 78	Se je čas za prehlajenje 94
Okrog sportne standarte (Boris Orel) 80	Nové knjige 94
Mednarodne smuške tekme v Bohinju 84	Za našo gospodinjno 95
Od hloda do polen (Franjo Strah) 85	O ptičji selitvi (Dr. Stanko Beok) 98
Grafologija (St. Šproc) 86, 87	Iz osega sveta 100
Iz gledališč 88	Zenitev Yussufa Khana 102
Film: Chaplin govori 89	Roman (F. Heller) 102
	Slovenska stanovanjska kultura 104

Nasloona slika na ovitku: M. Bambiž: Pomlad (akvarel)

Ampak v življenju je vse drugače

Ivo Grahor

Ivo Grahor

Revež je takšen človek v tujini in sam, kakor je bil knjigovodja Stanislav Mirk. Naenkrat pa doživi, da je prebogat.

Ampak v življenju je vse drugače.

Završalo je v mestu. Predpust.

Z milijoni se je usipalo bogastvo vsak večer iz palač. Po ulicah se je trgal nemir, od vsake hiše je zadrvel v vrste avtomobilov in lahkih kočij nov voz ali avtomobil. Peketanje konjskih kopit in brnenje strojev se je prelivalo v ulice, ki so se zlivale, kakor potoki iz temnega dna in naplavljenih diamantov, in butale s svojimi valovi druga ob drugo, podobne mogočnemu, divjemu hudourniku. Mesto se je potopilo vanj, tovarne v predmestju so pritajile dih. Žarki obcestnih svetilk so se pred nočjo, ki se je

stisnila in zajedla ob stenah palač, umaknili s hodnikov, se obrnili v procesijo švigajočih luči, tramvajev, avtov, gigantskih avtobusov in plavajočih kočij. Kakor človek je bila taka svetiljka, ostrmela je, stopila na rob hodnika in se zamaknila v nov svet pod seboj. V ozračju se je razpredala slepeča električna luč. Visoko viseče obločnice so bile v njem stoječe svetlobne pike, da je bilo podobno peči, skozi katero je gledala noč. V vozeh so sedeli, pod maskami skriti, veliki ljudje, ki so izgubili obraz in bili zdaj še močnejši, nepremagljivi in grozni. Nihče, niti sami niso vedeli, katera temna sila jih je izbrala izmed ljudi in jih posadila tja, da jih odvede neznano kam. Nekaj se je zgodilo z njimi, čemur se niso ustavljali, vdali so se.

Videti je bilo, kakor da stopajo iz globoke noči, ki se je zgrnila nad mestom in ga za zmirom ločila od belega dne, od njegovih izmučenih ljudi, od žaljev in bede in smrti. Bili so močnejši od teme in noči, rojeni iz njih. Bili so od nevidnega solnca.

Ta čudežna bitja v bleščečih oblekah, na katerih se je lesketalo zlato in šumel nakit, so se ustavljala pred sikajočo vežo »Karnevalskega paradiza«. Le za trenutek, kakor prikazni, ki v trenutku združijo večnost, so se ustavljali, napetih nozdrvi so vsrkavali noč, zažarevali v njo in izginjali v plamenu stopnišča, kjer se je vsa svetloba prelivala v jedko tekočino, se pretakala od stopnic do stopnic.

Pod obokom temnega vrta in gluhih sten je stal in poslušal. Stanislav Mirk je bil vstopil na vrt in približal uho veliki zgradbi, kjer so bogatini praznovali predpust. Nepoznana sla temnih uživanj in blaznih življenj, ki jo je v njem obudila palača sredi noči, ga je bila speljala na

pot za kočijami in avtomobili, ki so večer za večerom drveli od vsepovsod. Uho življenja se je zbudilo iz bede in sanj. Tik pred njim se je odprla resnična pokrajina neminljivosti, blaženstva, prostih življenj. Skozi stene palač je donela razkošna godba, po mehkih stenah so se plazile neslišne sence. Na njih ni bilo čutiti mask, ne prahu s cest, ni se jih držala kri bodočih življenj. Njihov nemir je bil večer, bijoči, padajoči slap, ki je zašumel iz noči skozi vseмир. Kri vseh narodov je trepetala v tej pesmi poveljanih valov, vriskala in prekipevala z glasovi vijolin, godrnjajočih škripal, z glasovi tub in pozavn in z udarci togih tolkal. Ruska pesem, zamorski ples. V daljavah je čul šumenje studenic, napolnjenih čas, ki jih je prepolnjevala večnost.

V svoji sobi se je prebudil iz sna in je spoznal, da je njegova, z vsakim trenutkom življenja, s sleherno kapljo krvi težko plačana izba. Z edino posteljo, mizico in polomljenim stolom opremljeni prostor je gledal vanj kot vprašaj nad vhodom v življenje. Planil je s postelje in se brez moči sesedel nazaj. Skozi okno mu je posijal v obraz beli dan, mraz je dahnil iz sten. Mladi moč se je stisnil v sebe. Obraz mu je okamenel, razpaljene oči so se široko odprte zatopile mimo tesnih zidov v šir in dalj, mimo gora in tujine. Tam je bil v tem trenutku zablestel njegov dom.

Zadrhtel je in topla kri se mu je iz srca prelila v telo. Zakril si je z obema rokama obraz. Videl je cesto in Njo. Kje je bilo in kdaj? Ko je v spomin iskal vsega, kar ga je spominjalo nje, je postal vse tih in svet. Zdelo se mu je, da je postal zopet otrok. Glej, vse ceste gredo zdaj znova drugam, po njih se pretakajo žarki solnca, skromna in tiha svetloba dne, mirni koraki vsakdanjih ljudi, ki hodijo zjutraj na delo in se zvečer vračajo trudni domov. Zdaj gredo z njim, kakor v prijaznem razgovoru, ki mu je od vekomaj znan. Tod, med tisoči in tisoči hodi ona. Začutil jo je in jo našel, kakor vsak dan.

Bila je uradnica v tovarni, blizu ulice, kjer je nekoč po dolgem stradanju našel službo v pisarni bogatega Žida.

Nedelja je. Na ulicah je malo ljudi. Vsi so spet isti ljudje, ki hodijo tod vsak dan. Nikjer ni sledov noči. Čez trg pojde morda sprevod mask, ki mu je že znan iz vseh velikih mest. Veže palač so zaprte in tihe. Molk veže iz kleti in dvoran, visoko drevje se sklanja preko ograj. Včasih zatuli kje avtomobil, prazna kočija polzi ob hodniku čez enolični ulični tlak. Nikjer ni sledu noči. Človek ne bi verjel, da je bilo res, kar je videl na lastne oči.

Zdaj stoji pred palačo. Nad njim, visoko v steni lebdi napis »Karneval — Karnevalski paradiz — Karneval«. Črke so mrtve. Vse okrog njih je mrtvo. V duši je šel preko vsega nov dan. Le še občutje, ki ga je pričarala noč, se prebujajo z novo močjo, stopa iz nje, osvobojeno njenih podob in pošastnih likov. Ali pa je to občutje pričaralo noč in vse, vse življenje, ves Karneval. Da, življenje je Karneval. In ali je bilo, ali ga ni bilo? Je bilo pred ljubeznijo? Ne. Ljubezen, ljubezen ga je ustvarila.

Ti, tiha, čarobna noč. — je šepetal Stanislav Mirk. — ki si tu, da se človek nenadoma s teboj prebudi!

Šel je naprej, nevede, kod in kam. Enkrat se je nehote ozrl na nasprotno stran ceste.

»Eva!«

Njen glas je začul in že jo je zagledal. Pred svetlobnim gledališčem je stala in s prijateljicami živahno opazovala slike. Premagal se je, da ni stopil k nji. Nista se še poznala dovolj.

»To pa moram videti. Moram...«

Prijateljici sta se smejali, da je komaj še razločil njen glas. Razveselil se je.

»Res? —« se je začudil in že je vstopil v vežo k blagajni, kupil dva listka in dirjal ven. Zdaj stoji spet pri slikah, pred njo, ki mora biti vesela. Nasmehnila se mu je in ga prijazno sprejela. Le za trenutek je v njenih očeh opazil neznan pohlep.

»V kino pojdete? — ji je rekel, ko sta šla sama naprej. — Ali vas smem povabiti, da greva skupaj. Kupil sem listek za polosnih zvečer.«

»Ne vem.«

»Prav. Vzemite vstopnico in pojdete, ako vam bo všeč.«

Položil ji je listek v denarnico, ki jo je slučajno odpirala. Potem je bil jako vesel, da je sprejela. Le nekoliko je dvomil, ko ni nič obljubila, da pride, a se je premagaval.

»Zdaj pojdite!« — je rekla nenadoma in v zadregi motrila skupino mladih ljudi, ki so z nasprotnega trga drveli vsi proti njima. V bližini se je ustavil sportni avto in dva mladeniča sta se pridružila Evi.

»Z nami, Eva!« — je zapel bled gospod. — »Nocoj, v Karnevalski dom!«

»Karnevalski paradiz!« — se je spomnil in popravil Stanislav Mirk iz noči. Čutil je, da pada v ulico mrak. Stal je že sam na hodniku dremotne ulice in ni vedel, kdaj se je bil poslovil od Eve. Še je z odprtimi očmi gledal za njo, ko je odhajala, in je opazil, kako je odvrгла bel listek. Urno je stopil k nji, zdelo se mu je, da je še z njo in da ji mora povedati, a se ni mogel ozreti na tla in pobrati, kar je bila izgubila. Bolj z obupno postopjo živcev, kot z očmi, je spoznal, da je listek vstopnica, ki jo je bil Evi podaril. Ni je pobral. Želel si je, da bi te vstopnice nikdar ne bilo. Izgubila je vrednost. Saj jo je Eva vrgla hote, niti premislila ni; ni je odvrгла namenoma, ampak tako brezskrbno, kakor odvržemo nepotrebni zavojni papir.

Tu je bilo popolnoma jasno, da ji človek, od katerega je slučajno sprejela vstopnico, ni bil nikoli nič.

Pobit je hitel mimo, v drugo smer. Prvi udarec mu je bil premočan. Prehodil je tri ulice, preden je zopet mislil.

Ali je to resnica? Ne, saj me še ne pozna, Tuj človek sem. Trikrat, štirikrat sva se srečala in govorila. Blazen sem. Pojdem za njo. Pojdem, Ona je, ki jo ljubim, — si je dejal. — Še nocoj grem. Ali mi ni s tem le povedala, da pojde na Karneval?

»Tam se spet vidiva, tam...« — je govoril še pozno zvečer in ni več mislil, da ni hotela iti v kino z njim. Vprašati se ni mogel, ali ji je odpustil. S padajočo temo se je bližala noč in ga zajela spet v svoj vrtinec, da je hodil kot v blodnjah ob steni in bil podoben otroku, ki ga je omotil divjajoč hudournik. Zdaj hodi ob robu, od divjosti valov zajet, zre v tolmun, se bori z vso močjo in ne more drugam.

Nič ni razumel, kaj se je zgodilo z njim.

Enkrat se je zasmel, Blazno in maščevalno je zakipel v njem srd, ki ga je imel še od pozabljenih muk.

Z njim je šla. Kaj hočeš več? Tudi jaz pojdem za njo, pojdem tja. A ne, da se vidi. Med nama ni več ničesar —, je le boj, kot med vsemi ljudmi.

Misel o njej ni odšla. Še v ognju osvete je čutil njeno toplo roko in srečo, s katero se ji je vdal. Vodila ga je v neznan kraj, v tisto življenje, kjer vladata ljubezen in mir.

Takega kraja ni, — se je boril s seboj. — To je ljubezen, čista ljubezen, svet laži in prevare, tista laž, ki me na tem svetu, koder je kot začaranec iščem in tavam za njo, naredi nesposobnega za zmago in boj.

Ali naj ti žrtvujem to noč, ali se odpovem ljubezni, kakor si se ji odpovedala ti? — je vpraševal Evo. — Ko boš v orgiji karnevala izmučena slonela na tujih rokah, pojdem naprej, skozi noč, in te bom ljubil, kakršna si, žejno in izmučeno od vsega.

Nenadoma je spoznal, da stoji pred veliko, razsvetljeno vežo. S čutom je trudno prebral sikajoči napis: »Karneval — Karnevalski dom. Vstop samo maskam.« Spet je postal nemiren in ni mogel misliti.

Peket konj se ustavlja. Odmev. Stroji trepetajočih avtov brne brez prestanka, kot pregrada v svet. Slepeči svet. Iz voz stopajo maske in se potaplajo v svet. Favni, Pjeroji, ekzotični kralji, člani skrivnostnih sekt, maska in smrt. Iz palače doni šum plesnih dvoran.

Stanislav Mirk ni več čutil lastne moči. Zdelo se mu je, da je na kraju svoje dolge poti in gleda v tolmun, čigar dno je temno in težko, kot dno kovin. Z višine pada v tolmun solnčen slap, ledeno prši v belih kristalnih pen in se nevidno, brezčasno spreminja v tolmun kovinastih voda. Iz teh barv je sestavljen svet, ki se na dnu izgublja v nič, prehaja v enovito neskončnost globin, da ne moreš za njim in ne razločiš življenja in smrti enega delca od drugih življenj. Oko ne premeta plasti. Človeka, ki zre v tolmun, opaja strast, potopiti se vanj do dna. Zdi se mu, da je le v tem njegova spojitev z vsem. Vseeno je, s kom živiš, vseeno, kdo ti prihaja naproti v karnevalskem vrtincu noči.

Pred Stanislava Mirka je stopil, v generalsko svetlo uniformo vpet, vratar.

»Vi ne smete več čakati tu. Česa iščete?«

Mladi mož se je v tistem hipu iztreznil.

»Maske in smrt,« — je dejal z votlim glasom in se glasno zasmel, ko je iz dolgoletne skušnje razbral, kje stoji in kako je z njim.

»Haha. Moja obleka,« — si je razlagal. — »Moja obleka ga moti. Ne boj se orjak. Mar ne vem? Ako bi hotel tja, ako bi resnično hotel, izbral bi si pot teh mask, že davno bi pozabil in šel. Stokrat že sem srečeval razkošje in se potapljal vanj. Odhajal sem brez miru in se brez miru vračal; moji živci so trepetali v poželenju naslad, dokler nisem spoznal gesla tega sveta: Maske in smrt.«

Bil je že daleč od bučečih dvoran, ko se je spomnil Eve. A čutil je, da je bila neprenehoma z njim. Videl jo je.

Gotovo je bila ona, maska, katere še ni poznal, Pagliaccio, ki je stopil iz malega, sportnega avta.

Karnevalska noč leži tesno nad mestom.

Stanislav Mirk sloni ob vhodu v svojo sobico. Tiho in temno je v podzemlju. Srce bije mirno, kakor predmestje v trdnem snu. Trudne misli počivajo.

A iz temnih daljav se krči bližina noči. V njenem molku donijo šumenja plesišč. Mehke, plesoče sence se dotikajo predmestnih sten. Mameči valovi karnevalskega raja, plesa, glasbe, pesmi in vin, se pretakajo v krvi. Mlad človek posluša in čuje. Posluša odmeve. Kakor da jih je z roko pretehtal, čuti, da v njih ni udarec srca.

Tam ni srca. Tudi za tebe...

Tam ni srca, — si ponavlja. In rad bi bil miren.

Ampak v življenju je vse drugače.

Maska in smrt.

Iz teme doni Karneval. Vedno globlja je noč. Že je objela ves svet. Siji velikih mest so podobni njenim stebrom, ki oklepajo zemljo.

Lepa maska s »Črno bele redute« v Ljubljani. — Kostim izdelal atelje Ž. Rodič, z. o. z.

Majaronove hčerke z Borovnice na otroški maskaradi »Atene«

Gospodični Štolfova in Linhartova na reduti v Kranju

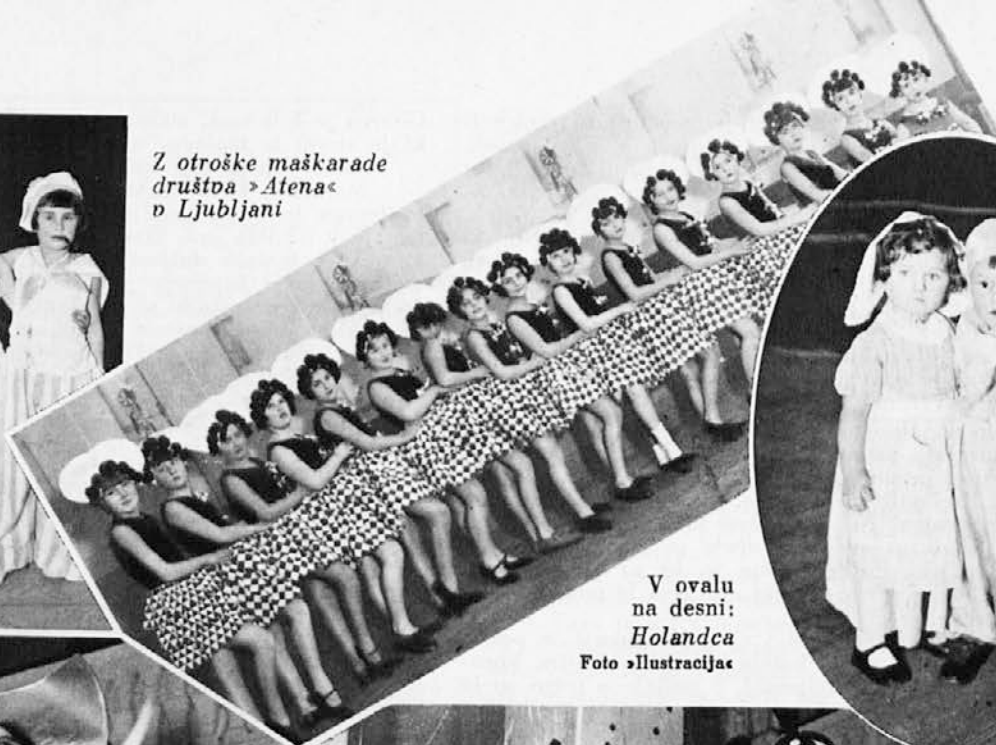

Gdč. Pahorjeva kot Marlenne Dietrich na reduti v Kranju

Foto Jug. Kranj

Z otroške maškarade društva »Atena« v Ljubljani

V ovalu na desni: Holandca
Foto »Ilustracijae

I. nagrada na »Črno-beli reduti« v Ljubljani. Kostim je delo modnega ateljeja »Hlity« d. z o. z.

V sredini na desni: »Napoleonovi grenadirji«, I. nagrada za skupino na »Črno-beli reduti«

Konec pusta

Foto »Ilustracijae

Na desni: S plesa »Družabnega kluba« v Ljubljani

Gospod Danilo napija... Foto C. Böhm

Z maškarade na ledu »Ilirije« Foto »Ilustracija«

Mož je bržkone spal nemirno. Sicer bi ne bil zjutraj še zaspan

Kako je s spanjem?

Ali ne spimo preveč?

V bistvu, toda ne izključno, je moč solnca množitelj toplote in zato je bila ena najbolj važnih pridobitev živali ta, da niso odvisne od solnčnih žarkov, ker imajo močno lastno telesno toploto. Ta jim je nekakšno domače solnce, ki žari in greje, tudi takrat, ko zaide veliko solnce narave v mraku. To lastno grenje telesa, ki ga ljudska usta nazivajo toplokrvnost, je upor zemlje proti nebesom, je osamosvojba zemeljskih stvorov od solnca.

Pomislite samo, kaj bi pomenilo, če bi živali zime ne prespale. Od 1. oktobra do 1. aprila rastlina ne živi. Prav tako ne muha. In ne žaba, ne kuščarica in vse, kar lazi. Zdaj pa bi bilo življenje podvojeno, pa še vendar le polovično. Še vedno bi bila noč. Še vedno je noč. Toplokrvnež bi sicer ne prespal polovice leta, toda še vedno polovico noči. Nismo več odvisni od tega, kako se vrti zemlja okoli solnca, imamo tople hiše, centralno kurjavo, zimske suknje. Toda menjava dneva in noči je še ostala. Noči se še nismo osvobodili.

Noči prespimo.

Pa ne več vse. Zgodovina naše kulture in civilizacije ni samo zgodovina boja proti letnim časom, conam, pragozdovom, morju, proti živalim, bacilom, proti težnosti in proti instinktom živalske dedščine, temveč je tudi zgodovina boja proti noči. Ta boj se je začel v tistih časih, prvih časih naše kulture, ko je pračlovek nažgal prvi ogenj v votlinah pri Dordogne in drugje ne samo proti mrazu, ampak tudi proti noči. Od tedaj, ko se človek v mraku ni več zaril pod listje ali v živalske kože, ampak je pri žaru ognja v votlini čul v nočeh in se je v teh razsvetljenih in gorkih votlinah v krogu napol divjih lovcev rodilo tisto samo človeško vzdušje, ki jo slavijo ljudje danes kot mir v družini, kot poezijo lastnega ognjišča — tedaj se je začel in se še danes nadaljuje: boj proti noči.

Večina ljudi živi na deželi in živi naravno. Ko se zmračí, gredo spat. Toda vsaka petrolejska svetilka, ki sveti kje v kaki daljnji koči v sicer temnem prostoru, je prednja straža življenja v noči in proti noči. Vsaka vhodna vrata kinematografa, ki zažare kje v žarkih lučih, so iluminirana vrata zmage, ki jo občuti čuječnost proti ata-

vističnemu spanju. Radijski aparati, ki brizgajo eterske valove radijskih oddajnih postaj iz prestolniških središč v patriarhalčno večerno tišino podeželja, zadržujejo poslušalce z zvoki svoje godbe do poznih ur. In celo ribiči, ki lovijo tjulne v ledenem morju, ne zaspé tako kmalu, poslušajo opero, ki jo jim pošilja Oslo...

Čim bolj se človek civilizira, tem kesneje hodi spat. Kmet navadno že s kurami, v majhnih mestih med 9. in 10., v srednjih mestih med 10. in 11., v središčih in velemestih šele po 11. uri. V zadnjih desetih letih nas je dramila burja časa in smo začeli trgati nóči dragoceni čas. Značilno je, da so kinematografi prestavili začetek zadnjih predstav od osme na deveto uro, nekateri celo na 9.15 uro. V času, ko pri nekaterih doseže trdni spanec že svojo globinsko točko, se še polnijo kavarne in nočna zabavišča. To ni pojav degeneracije, niti velemestna razbrzdanost, temveč logika razvoja. Kajti meščan velikega mesta ne uživa samo, temveč tudi dela. Učenjak bdi nad svojimi knjigami, pesnik sanjari z odprtimi očmi sanje doživljanja, iznajditelj gradi svoje fantastične konstrukcije, ki jih še ne smejo videti oči drugih ljudi, trgovec se vozi v brzovlakcu v sosednje mesto in išče novih poti za svojo podjetnost. Odgrnite strehe središča našega kulturnega utripanja, »zaspane« Ljubljane, da vidite delo in trud živih strojev. Koliko ljudi tu misli in ustvarja za vso našo dežel!

Najmanj spanja potrebuje idealna utelesba modernega človeka, človek dela. Aleksander Veliki, Cezar, Napoleon

Preveč utrujajočih strupov v telesu... to je znanstveni izraz za lahno dremanje. Mož potrebuje mnogo spanja

Koliko časa morete gledati ti dve sliki, da ne začnete tudi sami zdehati?

— vsi ti so spali le malo. Na svojih vojnih pohodih so po več tednov spali dnevno le tri do pet ur. Med možni znanstva je zastopnik te kategorije malospalcev n. pr. Edison. Skrivnost kratkega spanja je trdnost spanja. Čim bolj trdno človek spi, tem manj potrebuje spanja. Aleksander je legel spat v noči pred bitko pri Gaugameli eden zadujih in je spal na zemlji kot vsi navadni vojaki in tako trdno, da se ni zbudil zjutraj, ko se je že vsa vojska pripravljala na bitko. Trikrat ga je moral poklicati Parmenio, da je mogel zapovedati napad. Prav tako trdno in brezskrbno je spal Napoleon. Ko se je v bitki pri Wagramu že bližala zmaga, si je dal razprostreti na golih tleh medvedjo kožo in je zaspal na bojnem polju. Ko se je čez četrte ure prebudil, so že bili zbrani okoli njega adjutanti s poročili od vseh strani bojnega polja.

Razlika v trdnosti spanja je važen vzrok, koliko spanja človek potrebuje. Dva različna tipa spanja sta pri ljudeh. Zdrav spalec zaspi hitro, po eni uri je njegovo spanje najbolj trdno, nato se pa mehča v zanimivi in biološko utemeljeni krivulji. Drugače pa je z »nervoznim« spalcem. Zaspi počasi in šele po dveh urah trdno, vendar se prav lahko zbudi in njegov spanec nemirno trepeti pod linijo budilko. Prvi tip spi pred polnočjo, ali za današnji čas je bolje rečeno: v prvi polovici svojega spanja, najbolje in sicer tako, da mu po treh ali štirih urah praktično ni treba več spati. Zadnje tri ure so zanj luksuz. Ko se zbudi, je spočit, telo in duh sta sveža in že v dopoldanskih urah

Jutranje solnce na obrazu. Trdno ali nemirno spane?

Važno bo boj proti spancu podprla kemija. Spanje je, četudi ne izključno, nekakšno zastrupljenje po žilndri presnavljanja, ki nastane ob delu mišic, žlez in možganov. Pustimo psa, da skače in vlačí, dokler ga ne zmaga strašna trudnost. Če mu spečemu nato vzamemo kri in jo vbrizgamo drugemu, čilemu psu, postane ta naenkrat truden, narkotiziran s temi strupi trdno zaspi. Če je ena od obeh siameških dvojek Placzek pila alkohol, sta bili obe omoteni. Erna je pila in Klara je bila vinjena. Prav tako je bilo z delom, telesnim in duševnim. Klara je čitala Doylovo knjigo Holmesovih pustolovščin in Erni so se zaprle oči. Če vbrizgamo utrujenemu psu kri čilega, se utrujeni med vbrizgavanjem ne gane, ker je »narkotiziran«. Dve minuti nato pa začne mežikati, stegne vse štiri od sebe, kakor da je spal, se dvigne in je čil. Uspavajoči strup izpuhti v »opoju dela« — točno to vse še ni dognano — s pomočjo notranjih izločujočih krvnih žlez, golšne žleze, češerike itd. Ameriški raziskovalci so baje dognali, da potrebujejo ljudje z močnim delovanjem golšne žleze manj spanja. Pri poizkusih, da se vzdrže spanja, ko so morale dotične osebe biti budne 60 ur, sta se najbolj odrezali dve osebi z močno delujočo golšno žlezo. Ti osebi sta se ponudili, da ostaneta budni še nadaljnjih 18 ur. Treba je torej poiskati specifično jedro utrujanja. Insulin in njegove najnovejše nadomestne snovi nadomeščajo delo trebušne žleze slinavke; sintetične, vitaminom podobne snovi dosežajo uspehe planinskega solnca; majhna tableta nadomešča dva tedna bivanja v St. Moritzu. Če se namažete s »tekočo svetlobo«, vam velja to toliko, kakor da ste se okopali v solncu. In če se zvečer po osmih urah dela slečete, ste tako rdeči in rjavi, kakor da ste ves dan ležali v solncu na Jadranu. Prav tako bi bilo možno, da s pomočjo umetnih tvarin za budnost izločimo kemične vplive na spanje. Če bi se posrečilo, da bi mogli (seveda brez škode za zdravje in veselje do dela) zamenjati tradicionalno delitev dneva: osem ur dela, osem ur udobnosti, osem ur spanja, na račun spanja s tako razdelitvijo 9:9:6, bi bili dve uri velikanski dobiček za delo in vsebino življenja — pa brez vsake škode! Kajti slast, da se bomo vsako jutro zbudili, kakor da smo na novo rojeni in da bomo vsako jutro začeli novo življenje z nezasanjanimi novimi možnostmi, ta nam bo ostala, tudi če bomo spali samo šest ur, ali pa še manj...

Vsem naročnikom, ki reklamirajo številke: vse številke uprava redno odpošlje po pošti. Utegne se zgoditi, da se reklamacija ali reklamirana številka izgubi. V tem slučaju uprave ne zadene nobena krivda.

Uprava »Ilustracije«.

Popoldanski počitek kar na stolu. Pospešuje prebavo?

doseže višek svojega budnega stanja in svoje tvornosti. To je dopoldanski človek. Drugi tip spi še proti jutru relativno precej trdo, toda kadar vstane, še napol spi, v sveže budno stanje prehaja prav tako počasi, kakor prej v spanec, in je najbolj buden šele popoldne. To je popoldanski človek. Idealni tip in tip bodočega človeka je prvi tip, da spi: hitro, trdno in kratko. Uporabi dopoldansko dobo po angleškem družabnem redu in dela do pete ure popoldne, koši po angleški uri in se oddahne pozno popoldne in zvečer. Zato se drugi tip mora prevesti v ugodnejši prvi tip.

Beli zobje: Chlorodont

prijetno osvežujoča zobna pasta s poprovo meto tuba Din 8.— in Din 13.—

Okrog sportne standarte

Boris Orel

»Dieser junge Golfspieler, dieser junge Geschäftsmann, dieser junge Korpsstudent, dieser junge Hakenkreuzler, dieser junge Kommunist, die sich allesamt tipp-topp auf der Erde und im Himmel auskennen, die allesamt fertig und in voller Rüstung wie Minerva mit beiden Füßen in diese Welt gesprungen zu sein scheinen: so einfach, so selbstverständlich, so gradlinig, so natürlich, so primitiv und kindlich sogar ihr Intelekt manchmal wirkt: es ist ein vergreister und überdrehter Intelekt, der die galoppierende Krankheit hat, der die Natur, den Körper und ihre Gesetze überrannt hat.«
Willy Haas¹

1. »Ura bije, človeka pa ni.«

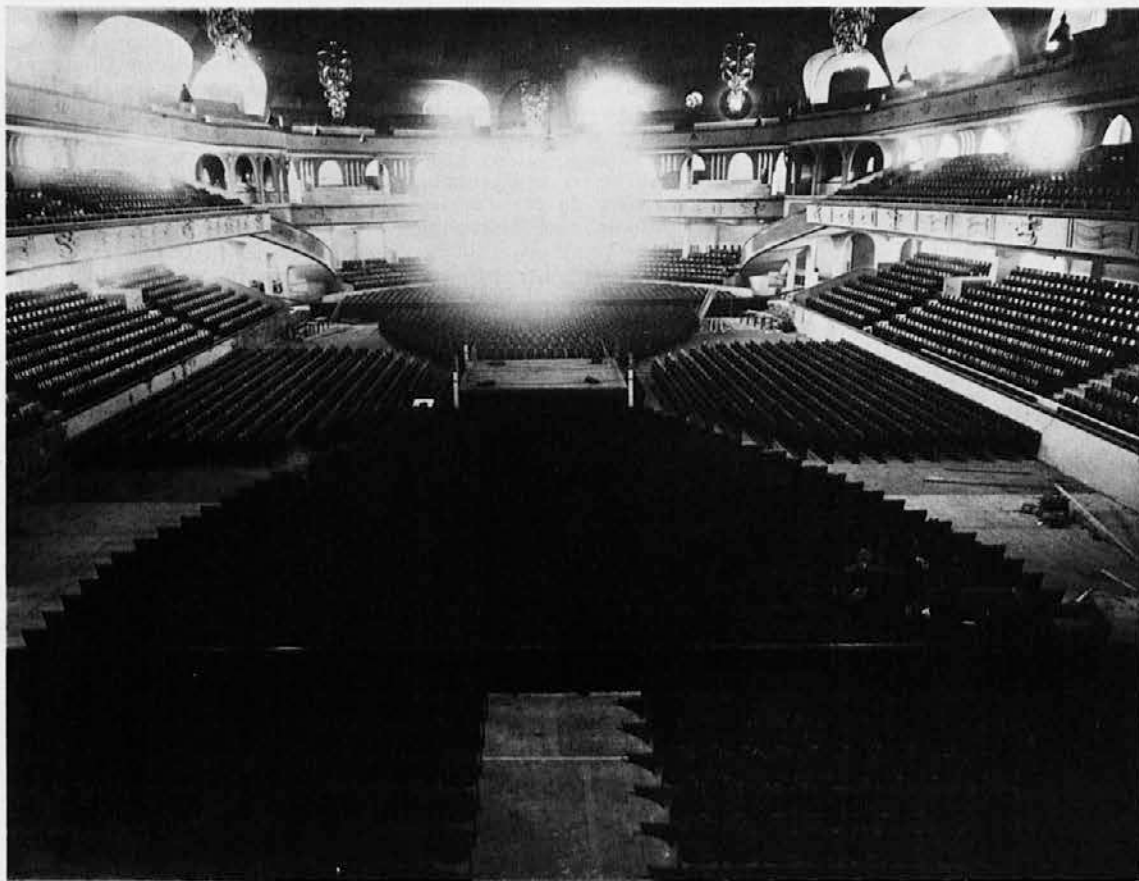
Je pač že zadnji čas, da iz kroga tolikih in tolikih stvari, ki so v zadnjem desetletju obviselo nad svetom in ljudmi, izločimo sport, mu snamemo lažnivo krinko in ugotovimo njegov resnični obraz. V mislih imam toliko skromnih sportnih udejstvanj na vzgojnih poljih in tistih telesno-kulturnih

¹ »Ta mladi igralec golfa, ta mladi trgovec, ta mladi študent, ta mladi hakenkroiclerec, ta mladi komunist, ki tako dobro in natančno poznajo zemljo in nebo, ki so v popolni in v vsej opremi skočili z obema nogama kakor Minerva na ta svet (tako se saj zdi): če je še tako preprost, razumljiv, raven, naraven, primitiven in otroški njih razum: je starčevski in prestružen ta razum, s prav nevarno boleznijo, ki je v diru preskočil naravo, telo in njih zakone. (Willy Haas: Kaj je mladina?)

Fotografirana hitrost. Strašni brzini motornega kolesa fotografska leča ni mogla slediti in zato je slika zabrisana

razpletkov, ki stoje vsaj približno v ravnovesju z naravo, z življenjem, kolikor tistega hrupnega, reklamnega sporta, ki raste po ameriških in evropskih nogometiščih in boriščih v ogabem kult, ki že postaja kulturno-psihološka slika naše dobe. Kaj prav za prav hoče sport, kaj razglašča in kako mesto si prisvaja v našem kulturnem svetu? Kaj je sport v izjavah in programih in kaj je sport v življenju, v dejanjih? Toliko se je pred leti govorilo o sportu in njegovem kulturnem poslanstvu, odmevi te razkričavosti segajo še prav v sodobnost, v naše dni. S torbo, polno gesel: zdravje, solnčnost, harmonija duše in telesa, dinamika, ritem, je sport na svojem startu pozdravil človeštvo. Tako smo ga razumeli: start za obnovo, preroditev človeka in sveta. Start v znamenju odmaknitev od apokaliptičnih jezdecev

iz svetovne vojne. Dobro. Tek se je pričel. Na cilj pa je sport prišel brez torbe programov, v pozicijsko - praznega cirkuškega akrobata in novodobnega meščanskega malika-rekorderja. In okrog tega malika se je zavrtela mladina. »Kaj je resnična mladina?« se vprašuje odlični nemški esejist W. Haas. »Prava mladina je v svoji notranjosti razklana, zmedena, blodna ko divji sen in z osemnajstimi leti še niti tako daleč ni, da bi mogla odločiti, ali je republika ali diktatura ali monarhija nemškemu narodu primerna državna oblika.« — »Saj ni nič hudega, nevarnega v tej naši sportni mladini,« bo dejal optimist, ki se v vseh oblikah in pojavih življenja z elastično prožnostjo znajde, »mladina je za čas zamenjala prašno učenjakarsko knjigo z žogo.« To je pa objektivnost, ki sum-

Notranjščina veličastne sportne palače v Berlinu

Nabito polne tribune z gledalci, ki napeto motré potek sportne igre

Ijivo oprošča, objektivnost F. Schillerja, čigar zapiske o naturi v ljudeh in običajih nikakor ne moreš nalepiti na pročelje glavnega vhoda sodobnega sportnega stadiona. Okrog sportne standarte pa so se zbrali tudi duševni delavci, umetniki: dogodek, ki bo literarnemu zgodovinarju osvetlil marsikateri problem. Takih je cela vrsta: Zola in telovadba. Bolj ko ta preseneča: Maeterlinck igra nogomet. V sodobnosti pa smo dobili pesnika sporta in več ko zanimivo je dejstvo, da je ta pesnik Francoz Henry de Montherlant. Mož je odkril¹ vir nove energije v človeškem

¹ F. Götz: Pritok nove življenske energije. LZ 1927.

telesu in sportu, ki mu je protistrup proti samičnim nagonom človeške duše in humanitetstvu s poganstvom. Vzpredno s tem pesnikom pa so vstali kulturni delavci, socijologi in potrdili razglašeno geslo, da je sport stvarjenje nove kulture. Skupno z Montherlanom (>Bestiaires< in Mitrin kult) so se zatekli v davnino k primitivnim narodom in iz teh pribežališč in zatekališč so se slavnostno vzbočili patetični stavki o dinamizmu, primitivizmu, pragibanju, pranaravi itd., vse to: lepote jadrnice v besednih veletokih novih »reformatorjev«. Ta pohod skromnega in telesnega kulta evropskih telovadnih organizacij, ki so hodile po osnove za svoje programe v staroveško Grčijo (>Zdrav duh v zdravem telesu<), bile izdelek časovnih narodnostnih razpoloženj in se opajale ob filozofskih dognanjih časa (humanizem, romantika), v bučni stadion povojnega sporta in še v življenski krogotok duševnih in socialnih delavcev, mora nujno in vsekakor živo pozanimati razreševalca problematičnih obsegov današnjega življenja. Ne samo radi tega, ker sport v okviru raznih problematičnih obsegov stoji v akutnem in morda že v agonijskem stadiju aktualnosti, temveč predvsem, ker ovira kulturni razvoj, kazi tudi podobo našega naroda in trpi od njegovih bohotnih razrastkov naša doba. Jasno in

Opinec na dirkališču

telesu in sportu, ki mu je protistrup proti samičnim nagonom človeške duše in humanitetstvu s poganstvom. Vzpredno s tem pesnikom pa so vstali kulturni delavci, socijologi in potrdili razglašeno geslo, da je sport stvarjenje nove kulture. Skupno z Montherlanom (>Bestiaires< in Mitrin kult) so se zatekli v davnino k primitivnim narodom in iz teh pribežališč in zatekališč so se slavnostno vzbočili patetični stavki o dinamizmu, primitivizmu, pragibanju, pranaravi itd., vse to: lepote jadrnice v besednih veletokih novih »reformatorjev«. Ta pohod skromnega in telesnega kulta evropskih telovadnih organizacij,

Publika je navdušena

razumljivo je — in k temu se bom še povrnil v prihodnjih člankih — da je problem sporta na Slovenskem čisto drugi kot kje v Berlinu, New Yorku ali Hollywoodu. Prav tako različen in drugačen vrsten, če ga gledaš iz salona »gornjih deset tisoč« ali pa če ga motiš iz tesnjave mrzlih izb bednega človeka. Razlikuje se sport davčnega uradnika, ki mu je smučanje v naravi tedenskemu monotonemu pisarniškem delu, od onega, v katerem se udejstvuje meščanski snob, ki mu je narava le podaljšek plesne

Na cilju! Glejte oba obraza

dvorane, porazširjenje varijetēja, kulisa za erotične maske. Razrešiti sport, razgaliti ga, pa je bolj zamotana zadeva kot se zdi človeku na prvi mah. Zakaj? Neprestano vhajanje in vmešavanje telesne kulture v duševna območja, edinstveni momenti diplomatskega ravnovesja duševne in telesne kulture, potem pa beg duše pred telesom v srednjeveški mysticizem na eni strani, na drugi pa popolno odločenje sporta od duševnega udejstvovanja, katerega nujne končnice so akrobatstvo, profesionalizem, rekorderstvo, gladijatorstvo, se v teku stoletij in dob izraža in oblikuje v tako različnih obsegih, pa še hkratu v vrsti individualnih slučajev in izjem, da stežka prideš do zaključnih črt, objektivno-pravičnih in veljavnih za vsak čas in vsakega človeka. Nemogoče je, da bi znamenoval vse dobe, skupino ljudi in še tega moža z isto znamko. Tako so storile in še delajo evropske telovadne organizacije: pečati, ki nosijo potrditev njihovih nazorov o harmoniji duše in telesa, so razni Napoleoni, Goetheji, Rousseau-ji, ki so svet zase, postave svojega življenjskega kroga. Dokumenti na katere se tudi vedno sklicuje sport so razni narodi: Finci, Švedji, Angleži, Grki pa še primitivni narodi. Vsa sklicevanja, ki so sama po sebi prav lepa pa tudi kaj značilna, ne zabrišejo resnične sodobne slike sporta.

V bistvu in funkciji sporta je že, da pritegne v svoj krog večinoma ljudi, ki so hipertrofično usmerjeni navzven. Meščan je tudi tisti, ki žene sport v ekstremne svetove, čeprav na vsa usta kriči, da je propagator zdravja in »poduhovljenega sporta«. To zdravje pa, ki nastaja, ni zdravje, ampak že vse nekaj drugega, Protinaravnost, degeneracija, dekadencia. Gibanje v naravi? Da: shematično. Po Haasu: gibanje, divjanje od tiste točke naprej, v kateri sta se zakon in narava že ustavila. Preprosta ljudstva, naradni narodi, ljudje, ki se tesno živeli z naravo, niso častili sporta, ampak izobrazbo, omiko pravi lepo W. Haas, njihov svetnik ni prvi boksač, ampak človek, ki zna pisati in čitati, človek, ki se spozna v knjigah in iz njih razlaga skrivnosti narave in dogodkov po svetu.

Dvoje pa moramo ločiti: sport kot tak, v tehnični plati, in ljudje, ki so se nabrali po njegovih tekalščih. Duševna ravnina sportnikov je vedno ostro zarisana v njihovem

sportnem delu. Vem, da so med sportniki iskreni ljudje, ki jim je mnogo do tega, da razčistijo kalne sportne atmosfere, toda ni jih slišati in videti. Danes je še vedno značilno za sportnika, da predstavlja meščansko duševno praznoto, da je kolo, ki se s hrupno reklamo in rekordno hitrostjo vrti skozi naše življenje, pa nima vsa naša kultura in ves mladi razvoj naše kulture od te rekordne hitrosti prav nobenega dobrobita. Zato bi bilo dobro in umestno, da te skupine ljudi, ki so pred narodi razpredle vse svoje odlične sportne zmožnosti ob lepo donečih kulturno-vzgojnih programih, že enkrat vprašamo: Kje je tisti vaš človek, kje so tisti vaši ljudje, ki predstavljajo vsaj približen ideal neke popolnosti. Kje so tisti vaši uspehi, rezultati, ne izraženi v goal-diferenci, ampak živo in verno posebljeni v enem izmed sektorjev narodovega kulturnega življenja, ki vplivajo na to življenje in ga po svojih močeh uravnavajo? Kje? Ura bije, tega vašega človeka pa ni...

2. Sport kot pustolovščina z Karla Maya v okrožju meščana

Erich Prölss je svoječasno v sportni reviji »Sport und Sonne« zapisal med drugim tudi to, da je sport brat pustolovščine. »Ein Indianerspiel des Erwachsenen«. Pustolovščina knjige, filma, sporta: v vseh so nenavadna dogajanja z istim početnim dnom. Kaj igra? »Nezavedna oblika dela«. Vsi prazrački iger, zabav, nenavadnih dogodkov pa tlijo v somraku podtalnih hotenj in stremljenj človeka. Že primitivnega človeka je gnalo na lov, ki mu je bil nujna življenska potreba, nezavedno tudi stremljenje; nekaj nenavadnega doživeti v skrivnostnem pragozdu. Vedno pa se je to pustolovsko stremljenje končalo v znamenju in stadiju videnj ali razodetij. V časčenju nature, v religiji. Solnce, narava, nebo, je postalo zanj demonska skrivnost, v religijo obrnjeno pustolovstvo. Končnica pustolovčin je pomenila primaknitev k centru stvarstva. Človek iz 1920—1951 pa svetovnjaško blodi po gozdu, drevi z avtomobilom v vedno nove dežele in pokrajine, iz pustolovščine v pustolovščino. Solnce, narava, živali: vse mu je razumsko jasno, nikakih skrivnosti ni več zanj. Angležu je lov na tigra lepa pustolovščina, izpolnitev praznih prostorov v njegovem mehničnem življenju, romantičen in fantastičen dogodek, ki se ne konča v nekem centru, ampak običajno na slavnostni pojedini, na banketu. Pa je v sportu mnogo pustolovskih čarov: od lova na divjega petelina pa do nogometnih in konjskih derby-tekem in španskih biko-horb. Derby-tekme po sodobnih evropskih stadionih: pustolovski ritem razelektrenj in brezskrbnih izdivjanj podtalnih strasti človeka. Karneval v drugi, tretji izdaji.

Skavtizem: mladina se gre Indijance. Naravnost »ganljiva« se mi zdi možata zavest sodobnega mladinskega gibanja v obliki skavtizma. Marsikomu je moda, zanimivost in vem, da večinoma tisto »o doživetju narave« ostane navsezadnje modrost na papirju. Kako nezanimivo: sinovi

Lepota in napetost igre pri sportu milijonov. Football

bogatih meščanov se silijo, da žive po nekem obledem tempu primitivnih narodov. Pravila zna skavt na pamet. Postati morajo meso in kri. Toda, ali ni več ko ironija dejstvo, da je Skavt tisti, ki z angleškega ministrskega se-deža izdaja imperijalistične ukrepe za udušenje revolu-cijskega gibanja Indijcev!

3. Grški atlet kot ornament, prof. Müller pa »zlata sreda«.

Sportu in telovadnim organizacijam skozi stoletja trdo-vratno služi za vzor stara Grčija. Grčija jim je zrasla že v naravnost bajen svet duševne in telesne kulture. »Ona po-meni sijajno premostitev prepada med dušo in telesom«. Zdravje, solnčnost, jasnost, ki so jo v 18. stoletju napak razumeli (Friedell), pa ni bila v resničnosti nič drugega ko manjša diferenciacija življenjskih čuvstev in gotova ome-žitev vidikov. »Grki so bili resnično narod zlate srede. Njihova genijalnost je omogočevala, da se je iz njih moglo deslovno vse izoblikovati. Helenska kultura vedno rada tv-ori oblike, v katerih ugleda vsaka doba, vsak čas in clovek svoj ideal.« (Friedell.) In kdor je malo pazljiveje prelistal grško kulturno zgodovino, se bo mimo vseh nagot, kopalnic in gimnastik ustavil ob petlji: homoerotična lju-bezen. Podobnost ji najdem v sodobnih spevih Monther-lana: sport daje dušam možnost, krepi v njih aktivne samčevske instinkte, zmisel za hierarhijo.

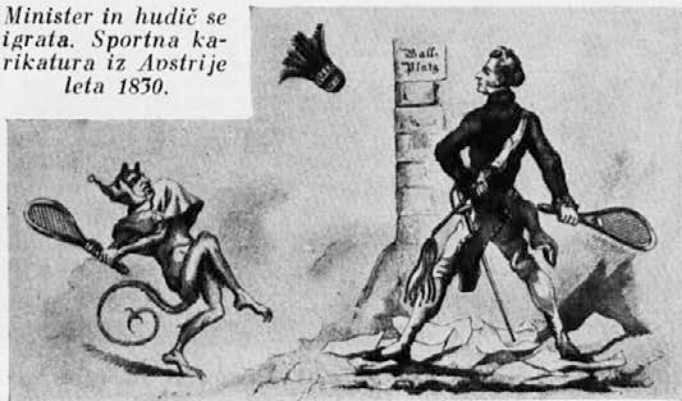
Vsa telesna kultura Rimljana pa se je pomikala ob svetilnikih: boj, zmaga, slava, nadvlada, v areno amfiteatra, ki je bila le negativno nadaljevanje olimpijskih iger. Renesansa obnavlja antično kulturo in iz nje vstaja indi-vidualistični clovek, katerega obraz je na dnu humanizma, pozitivizma, in še kje drugje večno isti. V usmerjanju nav-zven, v clovekoljubnih geslih, klicih: »k naravi«, »k zdra-remu cloveškemu razumu«, k Lockejevi »zlati sredi«, v revolucijskih slavolokih: »svoboda, enakost, bratstvo«, v trditvah naturalistov, v materijalistični osnovi romantikov, v vsem se skriva konec koncev clovek, »ki pripravlja raj na zemlji«, konkordat iz Pohujšanja, Ivan Karamazov iz Dostojevskega. Odkod so doma? Na Francoskem.

Anglež Locke, vsa njegova Anglija, telovadstvo, narodi »zlate srede«, klasicizem in do groze monotoni sistem pro-fesorja Müllerja v dejalnosti: strah modernega cloveka, diplomatstvo duha, kontrakt meščana, ki se breznov in problematike življenja v velikem loku previdno in pre-mišljeno izogne. Tu prav na tej točki pa se začenja Goethejev slučaj. In morda tudi slučaj utemeljitelja So-kolstva dr. Miroslava Tyrša, čigar tragiko, ki se tako jasno odraža iz njegovega življenja, nam še do danes nihče raz-ložil in opisal ni.

4. Krpan — povišan, brezdomstvo slovenskega sporta.

Slovensko telovadstvo čaka temeljite kritične obdelave. Objektivne in prav nič sentimentalne. Zlasti se bo moral pomuditi ob našem telovadstvu slovenski koreograf, ki bo zabeležil in ocenil nekaj svojstvenih oblik iz telovadne ritmike dr. Viktorja Murnika in orlovskih akademij. Dr. V. Murnik pa je nedavno napisal dve knjizici: »Kultura in telovadba« in »Sistem brata Krpana«. V svitu teh dveh knjizic in v svitu iskrenosti in neiskrenosti naših telovadcev do programov in napisanih tekstov, bi bilo mikavno spre-govoriti o slovenskem telovadstvu odkrito besedo. »Sistem brata Krpana« pa je poglavje zase, poglavje dr. Murnika in njegovega pisat. tona. Obdelava središčne postave M. Krpana je že sama po sebi v svojem spočetku skrajno nezanimiva. Zanimivost, ki ni več zanimivost, ko dr. Murnik obleče Martina Krpana v sokolsko uniformo, v oklep

Minister in hudič se igrata. Sportna ka-rikatura iz Avstrije leta 1850.

Z geslom »Človek našega časa« se je vršila pred kratkim v Berlinu razstava. Najpeč je bilo slik in kipov sodobnega sport-nega cloveka. Slika kaže igralca hokeja od Dorothee Charol

sokolskega telovadnega sistema in ob tem uniformiranem Krpanu velevažno modruje ter primerja njegove bojne talente in junaštva z raznimi Sigfriedi, Ahili in z vrsto telovadnih sistemov.

Kaj pa tako zvani »slovenski sport«? Ta pa je resnično klaverna, groteskna podoba našega malomeščanstva in brezdomstva. Če pozorno motrim vse te ljubljanske nogo-metne tekme, se me navsezadnje oprime zaključna misel: vsi ti nogometniki in odborniki so ne vem iz kakih rodo-ljubnih, nedolžnih in slučajnih motivov zašli v sport, pov-zročili neko brezsmiselno trenje klubov, zagnali po nogo-metiščih huronski vrišč, o katerem ne veš, ali doni sportu v čast in slavo, ali je izraz dostojanstva in neomajnosti klubskih čuvstev.

Preko klubske sentimentalnosti pa se naš sport še ni povzpел. Naš sport, posebej še n o g o m e t n i, nima hrbt-nice. Nima naše obrazotvornosti, še ljubljanske ne. Ako po desetih letih nogometovanja in trenerstva naši klubi niso pokazali boljše podobe slovenskega sporta kot se raz-kazuje danes po naših tekališčih in nogometiščih, je to dejstvo jasno izpričevalo o inteligenčnih in kulturnih zmō-nostih slovenskih sportnikov.

Svojstven krog so tudi naši sportni besedniki. Svoj »višek«, na katerega so lahko »ponosni«, imajo v nedavni razlagi maratonskega teka z zaključnim stavkom — reklamo za prodajalno sportnih predmetov. Zadnji čas je, da se takim besednikom odvzame beseda in da tistemu sport-nemu delavcu, ki mu ima sportna zakladnica mimo aprior-nih tehničnih izkustev in znanj neki duševni in etični funda-ment, nekaj utrinkov slovenskega čuvstevovanja, in ki mu niso neznana istodobna stremljenja naše mlade umetniške generacije. Vem, da nogometišča, tenišča in plavalnice niso prostori za pisanje liričnih pesmi, zato je tisto o čuvstvo-vanju in duševnosti treba tem bolj pravilno razumeti.

Desno: Pogled
s sv. Katarine
proti Karavan-
kam

Foto Zmago

V sredini:
S skijöring-
tekme v febru-
arju na progi
Brezovica-Vič:
Zmagovalec
Avg. Pečnik
(Hinja) na mo-
torju 350 m³
BSA s svojim
smučarjem
Dušanom
Okornom. Do-
segla sta bila
najboljši čas
dneva na 3 km
dolgi progi 2:49

Velike mednarodne smuške tekme v Bohinju

V dneh od 21. do 23. febru-
arja 1931 so se v Bohinju
vršile velike mednarodne
smuške tekme, ki so se jih
udeležili mnogi inozemski
prvaki smučarskega sporta
in izredno številno občinstvo

Foto I. Kosec

Najboljši Jugoslovan, Slovenec Josko
Janša, po teku na 18 km, ves izmučen

Norvežan Gutternson, prvak v skokih,
izvrsten smučar

Skok Gutternsona

Od hloda do polen

Franjo Strah

Poglejte te slike! Košček kmečkega življenja so, odraz zime na kmetih. Izpričujejo, da za kmeta zima vendarle ni čas počitka, kakor bi kdo hotel reči. Je pač to zanj doba oddiha, mirnejšega, lažjega dela, — pravega počitka pa priden kmet sploh nima. Zlasti naš slovenski kmet, ki slovi kot dober, priden, varčen gospodar, ki zna varčevati ne samo z denarjem, marveč tudi s časom. Kako temeljito,

Voz s hosto za butare na poti v vas

Izbrano drevo v gozdu po-

dere gospodar s sekiro

solidno zna na primer razdeliti vsa težja in lažja dela v različnih letnih dobah. Tako, da nikoli ne pride preveč iz pretežkega dela, pa tudi ne najlažjega na en dan, na en teden, na mesec. Zimski meseci se na kmetih s pridom porablja zlasti za napravlanje drv za kurjavo v domači hiši. Skrb gospodarjev je, da gospodinja ni nikoli brez suhih drva pri hiši. Dovolj dela in truda je s takšnim napravlanjem, zlasti tam, kjer so gozdovi od rok, kjer v težko dostopnih krajih, v strmih hribih, v skalnatih stenah, ob prepadih, tudi v močvirjih, povsod sploh, kjer so slaba pota in ceste. Treba je tedaj izbrati za napravlanje drv pravi čas. Pota v gozdovih so najprikladnejša, kadar je zemlja vsepovsod zmrznjena, pa tudi o lesu je znano, da ga je treba sekati tedaj, kadar v rasti počiva. Takšen čas je zima.

Kdo izmed meščanov ve, koliko del je potrebnih, preden je les za kurjavo posekan, naložen na vozove, spravljen domov, razžagan, sklan, naposled pa zložen v skladovnice po drvarnicah, kjer čaka druge zime ali vsaj do jeseni, ko prično kuriti z njim. Pri skrbnih gospodarjih, pri bolj-

ših hišah na kmetih velja namreč, da je treba pri hiši drv, bodisi polen za vsakdanjo porabo, bodisi butar za grmado, vedno za eno leto naprej, da so dovolj suha. In dejansko lahko vidite, ko hodite mimo naših kmetijskih vasi, kako skrbno so ponekod ob hišah ali gospodarskih poslopijih/naložene skladovnice drv, zlasti polen in butar. Še tak mrzav ne ovira pravega kmeta pozimi, da se ne bi pravi čas pobrigal za drva. Nasprotno: tudi ob hudem mrazu srečujete po gozdovih dovolj pridnih ljudi, brez suknjičev, navadno brez rokavic, čestokrat z zavihanimi rokavi, ko sekajo, žagajo, nakladajo hlode in hosto, pa vozijo težke in visoko naložene vozove po strmih klancih v dolino in domov.

Naše slike, napravljene vse v bližnji ljubljanski okolici v črnuških, gameljskih in rašiških gozdovih ter na Ježici, nam nazorno in lepo kažejo ves razvoj napravlanja drv pozimi na kmetih. Glejte najprej kmeta samega v gozdu, globoko zasneženem, ko seka borovec, ki si ga je bil prej skrbno odbral izmed mnogih. Povedati je namreč še treba, da preudaren gospodar navadno nikdar in nikjer ne posekava gozda kar od kraja. Vedno rad izbira slabejša, morda suha drevesa, tam, kjer morda stoje pregosto ter drug drugega ovirajo v rasti. Potem je treba drevesa oklestiti, razžagati v hlode ter jih naložiti na vozove. Hudo je, kadar se les seka kje v strmih bregovih, v globokih jarkih, kamor niti ni mogoče priti z vozom. Iz takšnih globeli je treba seveda težke hlode spraviti drugače;

Tudi če je mrzav, je treba žagati mrzle hlode

Podrta in obsekana debela nalagajo na voz, da jih odpeljejo domov

navadno jih potegnejo s konji do kraja, kjer jih potem nalože na voz. Nakladanje hlodov, zlasti težjih, na vozove, tudi ni prijetna stvar, zlasti še, če je mrz res hud, da se roke, prijemajoče les, skorji kar prilepijo, — ali pa, kadar sneg že ni več dovolj zmurnjen, da se topi ter je vse okrog voza mokro. Ko je voz s hlodi ali s hosto na trdi cesti, na ravnem, je najtežja stvar z drvni opravljena. Hlodi počakajo doma na dvorišču ali na vrtu suhega vremena ali primernega časa, ko se prične razžaganje v krajše kose, iz katerih se potem »koljejo« polena. To delo opravijo navadno moški. Le glejte fanta, kako veselo, zdravo se smehljata ob delu, ki sta ga prav pričela! Pa ju čaka še več dni takšnega dela, naporenega žaganja, preden bo kup, ki ga je videti zadaj, docela izginil. Takisto je s hosto, ki se porablja za podkurjavo in zlasti za grnado, kadar mati gospodinja zamesi ter pripravlja za družino svež kruh. Hosto, prej okleščeno od hlodov že v gozdu, posebej speljano domov, cel voz jo vidite, je treba seveda prej podelati v lične butarice in butare, jo dovolj posušiti potem šele je uporabna za kurjavo.

To vse so majhne stvari, boste rekli! Res: kmet opravlja ta dela vso zimo, počasi, spotoma tako rekoč. S tem delom pa je dovolj skrbni; v njem se zrcali tudi mnogo resnične, globoke ljubezni do zemlje in gozda. Poleg tega nam slike dovolj jasno in lepo izpričujejo romantiko kmečkega življenja. Ni tedaj samo trud in obupna skrb, marveč je tudi mnogo lepote v njem. To smo hoteli zlasti poudariti. To življenje, tako različno v različnih dobah leta, pestro in bogato svojevrstne romantike, bi bilo zanimivo v člankih in slikah priobčiti tudi z drugih strani. Bil bi to brez dvoma dragocen prispevek k zgradbi naše kmečke kulture.

Posekana debela pelje gospodar domov, da jih sežaga

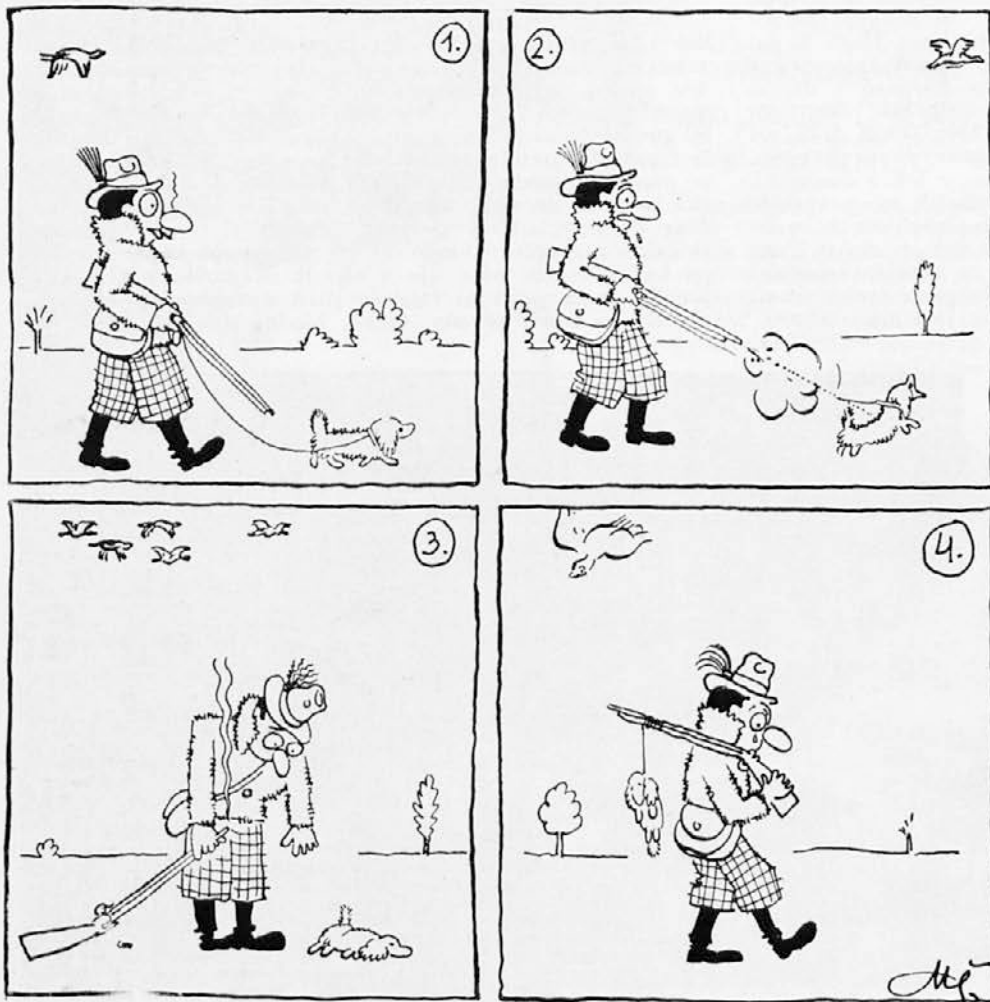
Vse slike: foto F. Siraž

GRAFOLOŠKI KOTIČEK

»Brajkos«. Precej labilna natura, nestalna v svojih mislih in čustvih. Ne da si časa, da bi kako delo izvršila s potrpljenjem in solidnostjo, ogiblje se previdno večjih težav in ovir in se zna v primeru opasnosti varno skriti za hrbet svojega bližnjega. Ima razvito diplomatsko žilico v sebi, je dober psiholog in poznavalec ljudske duše, zna vplivno sugestivno govoriti in marskomu prikaže črno za belo. Čustvena natura, močno odvisna od razpoloženja; Energije nima posebne, pač pa se opaža v njenem stremljenju precej živahnosti in duševne razgibanosti. Oseba je v svojem delovanju precej ležerna in komodna, brez prave življenjske urejenosti in preglednosti. Svoje misli skrbno prikriva in le malokomu se razodeva — saj ima ves njegov značaj nekaj zaprtega in prisluškujočega na sebi. Na svojo zunanost ne polaga posebne važnosti, v svoji ležernosti jo celo bolj ali manj zanemarlja, ker mu ni dosti do mnenja njegove okolice. Mož nima stalnih principov, ravna se po trenutni situaciji; je kompromisna natura, pr. lagodljiva, a obenem neiskrena.

»Volgas«. Vaša notranjost je v neposrednem kontaktu z naravo; zelo ste občutljivi in senzibilni, vsak udarec Vas močno pretrese. Vaša duševnost je neverjetno mehka in oblikovna, kot šibka bilka ste, ki se vsak vetrič z njo po mili volji poigrava. Vendar pa nikakor niste v praktičnem življenju tako brezmočni, kot se to opaža v čustvenem. Vaše delovanje je zelo urejeno in premišljeno, skoraj bi rekli pedantno, mnogo časa porabite tudi za malenkostne stvari in probleme, ki bi jih kdo drugi sploh enostavno prezrl. Obilo otroškega in naivnega imate še v sebi, kar kljub vašim letom niste še mogli popolnoma iziniti iz zavesti. Najbrže se vam to tudi nikoli ne posreči, saj je Vaše življenje naravnost prepojeno s skoraj otroškobujno čustvenostjo. Vaš temperament je nekam težak, polu zemeljske privlačnosti in melanholije. Sploh je opaziti, da imate rada mirno, udobno življenje, kjer morete zaupno kramljati sama s seboj in s svojo mislijo. Rojena mati — saj toliko dobrosrčnosti, razumevanja za tuje slabosti in potrebe, požrtvovalnosti, ni zlepa najti v kakem značaju. Romantična natura, brez pravega smisla za tempo in tvorbe modernega življenja.

»Marions«. V Vašem delovanju se opaža velika previdnost in opreznost; dvakrat premislite, preden kaj izrečete in to še celo v ožjem, intimnem krogu. Vsi Vas smatrajo za precej rezervirano in zaprto naturo, kar bo najbrže tudi držalo, saj se opaža pri Vas velika kontrola nad samim seboj in nekaka zeni-ranost pred javnostjo. Veliko premišljo-joča natura, svojevrstna duševnost, ki pa je preveč vezana na lasten »jaz«, in se duševno ne more popolnoma oprostiti in osamosvojiti. V pravilnost svojega nazi-ranja ste popolnoma zaverovani, za tuje argumente nimate posebnega smisla. Vaša volja je krepko razvita, stanovitna in zelo vztrajna. Vendar ste pa v delovanju dokaj počasni in neodločni in se vse pre-več spuščate v nevažne podrobnosti in detajle. Velikopotenznost in širok duševni horizont pogrešam pri Vas. Razvito imate pa logično mišlje-nje, stremite po jasnosti in preciznosti, včasih hočete prodreti celo v največje življenjske tajne in jih sku-šate razvozljati. A žal, niste Aleksander, ki je z enim zamahom svojega meča raz-vozljal znameniti gordijski voz. V osta-lem ste zelo delavna natura, vajena na-pora in življenjskih bojev. Le malo več in cijativne bi vam priporočal!

M. Š.: Gospod Petelinski gre na lov ...

Grafološka analiza

Stanko Šproč

Naš grafolog g. Stanko Šproč
Foto M. M.

Z zadovoljstvom opažam iz nešteti pisem, ki prihajajo na uredništvo »Ilustracije«, da se mi je kolikor toliko posrečilo vzbuditi tudi pri nas zanimanje za grafološke probleme. — Serija člankov, objavljenih v tej reviji, je rodila živahne diskusije, marsikateri čitatelj je pričel opazovati pisave s čisto novim kritičnim merilom, v napetem pričakovanju, da najde v njih kake znake in posebnosti, iz katerih bi se dalo sklepati na pisčev značaj in navade. In marsikomu se je njegovo vneto prizadevanje tudi izplačalo, s čudom je mogel ugotoviti, da je pisava zelo verna slika značaja, da se dajo iz nje smiselno razložiti tudi večje neskladnosti v duševnem življenju posameznika in da je možno poseviti z nekako elegantnimi grafološkimi metodami prav globoko v človekovo notranjost.

Grafologija je praktična psihologija. Vsak izobraženec bi moral imeti vsaj osnovne pojme o tej vedi, ki je teoretično silno zanimiva, praktično pa silno koristna. Na grafologe se obračajo za svet vsi tisti, ki bi radi videli svoj značaj v objektivni luči in ki žele na taki objektivni podlagi usmeriti svoje delovanje in nehanje. Iz moje prakse: dnevno dobivam pisma ljudi v presojo, ki so našli v svojem značaju obilo kontrastov in ki žele, da jih jim bolj jasno in razvoljno; moški pošiljajo pisave svojih izvoljenk in obratno s prošnjo, naj jim neprekrto povem, ali so ustvarjeni eden za drugega in v koliko bi bilo skupno sožitje harmonično in znosno. Seveda ne manjka tudi tu humorja! Nekateri mojih klientov so namreč tako vneti za resnico, da povedo tudi take okolnosti, ki niso z grafološko analizo v nikaki vzročni zvezi, n. pr. da je abstinent, da meri čez prsa toliko in toliko cm, da bere tako in tako literaturo itd. Drugi bi zopet radi zvedeli vse mogoče stvari, preteklost, sedanjost in prihodnost. Seveda so te želje pretirane, in stavi jih samo tak, ki ne pozna silne zamotanosti človekovega duševnega stroja in ki misli, da je človekova usoda primeroma zelo enostaven problem, ki se da razbrati iz par črt na roki ali pa iz par potez v pisavi.

Stališče modernega grafologa je torej zelo odgovorno in naporno, saj želi svet od njega objektivnih odgovorov na najbolj pereča vprašanja privatnega in osebnega življenja. V kolikor se mu to posreči, je odvisno od njegovega znanja, njegove vestnosti in od bolj ali manj razvite tenkočutnosti v presojanju duševnih problemov. V prejšnjih številkah »Ilustracije« je zbranega že toliko grafološkega gradiva, da se že lahko lotimo kake večje grafološke analize. Izbral sem v ta namen pisavo italijanskega ministrskega predsednika B. Mussolinija, ki bo gotovo zanimala tudi širše kroge. Pokazal bom na njej metodiko grafološkega analiziranja od osnovne razčlenbe, preko postopnega kombiniranja do končne sestavljene analize. Reproduciran tekst predstavlja odlomek iz enega njegovih patrijotičnih govorov. Zadnje tri vrste se glase: »Innocchiamoci sulla terra che beve il sangue della nostra giovinezza ricordiamo in purità e in silenzio! — Mussolini. (Poglekimo na zemljo, ki je pila kri naše mladine, spomnimo se je v zbranosti in molku.)

Tekst je pisan z dobrim, ostrim peresom, z dobrim črnilom in brez mehaničnih ovir. Pisec je v pisanju dovršeno izurjen in mojstrsko obvlada svoj materinski jezik.

Vse poteze so nagle in neprelomljene (1), ne silijo ne na desno ne na levo (2), pike nad črkami so povečini točno nameščene, le tuintam preveč na desno pomaknjene (3), konci besed so radi naglice malo zabrisani, nasprotno so pa na drugih mestih oblike črk poudarjene do podrobnosti (4), širina pisave je normalna, popolnoma v skladu z njeno pokončnostjo (5), osemčenost pisave je markantna (6), pero redko menja svojo lego (6), iz omejenih lastnosti pisave sledi nepričakovano dejstvo, da so v nji zastopani v polnem ravnotežju in znaki za naglo pisavo i za počasno, da pa moramo spriču naravnega in spontanega poteka vse pisave, spriču močnega notranjega impulza, ki je razviden iz silovitih, čeprav razkosanih in raztrganih potez nalikujočim zamahom biča, vendarle sklepati na primarno nagel potek pisave. Ta primarno nagel in spontan potek pisave pa je zaradi velike koncentracije in kontrole močno zavrt, kar je razvidno iz pokončnosti pisave in iz strukture pik nad črkami i, ki so skoraj povečini nameščene bolj na desno od črk, ki pa končujejo v obliki ostrih večje v centripetalni smeri popolnoma točno nad njimi.

Sklep: Iz pisave žari močan, impulziven temperament, ki pa je z velikim duševnim naporom obvladan v toliki meri, da pride omejena duševna samokontrola do izraza v vsaki napisani besedi in celo v vsaki posamezni potezi.

Pisava je nadalje popolnoma naravna in neprisliljena, pisana v zmeren tempu in brez posebnega začetnega poudarka. Razvrstitev po pisalni ploskvi je izvanredno uspeva v vodoravni in navpični smeri, čeprav je dolžinsko razmerje kratkih in dolgih črk preveč poudarjeno. Originalnost oblik je zelo velika, črke so estetsko oblikovane, poenostavljene, kljub temu pa popolnoma čitljive. Torej pisava visoke nivojne stopnje.

Karakterološki zaključek: Velika originalnost, umejniški okus, velika preglednost, sigurnost in določnost v izrazu, nenavadno jak temperament, ki ga more krotiti le pisec sam in ki se ne da iritirati in vplivati od tuje volje.

Kar se tiče individualnih posebnosti je sledeče omeniti: začetki posameznih potez so močno poudarjeni (7) in sicer na začetku kot tudi v sredini posameznih besed (8). Tudi konci besed so poudarjeni in sicer z malimi na koncu zaključnih potez (9), ali pa z močnimi na koncu prisliljenimi potezami usmerjenimi enkrat navzdol, drugič zopet navzgor (10). Drža peresa v pisavi je vsesok zavisna od trenutne smotrnosti. V tem oziru je zanimiva beseda »purità« v sredini zadnje vrste, kjer vidimo, kako je pisec v enem zamahu z odločnim okretom peresa fiksiral na papirju obenem akcent grave nad črko i in visoko ležečo, navzgor izbočeno prečno črto črke t (11). Posamezne vrste potekajo valovito (12).

Spriču ostrega in trdega peresa in markantnih razlik pri senčenju moramo ugotoviti močan pritisk pri pisanju (13). Menjava pri senčenju je ritmična in nima nič solskega na sebi. Posamezne besede niso nikoli pisane s kakim posebnim poudarkom, kar dokazuje, da lepota jezika in ritem v fonetični tvorbi posameznih stavkov nista nič umetnega, temveč pisen nekaj prirojenega in naravnega. Značilen je tudi njegov podpis: velika črka M je močno razkoračena, pisana v izrazitem arkadnem stilu in pri tem nagnjena malo na levo (14). Velikost pisave in dolžinsko razmerje posameznih črk je močno poudarjeno (15), pri tem so pa oblike malih črk delno obrušene in zanemarjene. Ta nemarnost v oblikovanju malih črk v zvezi z va-

lovito potekajočimi vrstami in močno kontroliranim tempom pri pisanju je jako značilna za pisca in bomo o njej govorili še pri zaključni analizi. Pisava je zožena (16). Vsa pisava je zelo enostavno oblikovana (17), vse nepotrebne kljukice in okraski so izpuščeni in sicer prav tako pri velikih začetnih črkah, ki jih mora vsakdo najbolj in najprej opaziti, kot tudi pri malih, bolj neznačnih črkah; pisava je pa kljub temu ostala dobro čitljiva in pregledna. Le na redkih mestih opažamo pretiranost v oblikovanju potez, sicer v zelo trebusastih zankah (v besedi »giovinezza« pri črkah »zz«) in pri zelo širokem M v podpisu. Bogavstvo oblik in olepsav je pri visoki nivojni stopnji vse pisave znak živahne in bujne fantazije, poenostavljenost form je pri visokem nivoju izraz stremiljenja po jasnosti pojmovanja in stvarnosti. Končno pride na vrsto še način vezave posameznih črk med seboj: menjajo se v pisavi ostri koti, arkadne forme in bolj ali manj obrušene konture; tu in tam je naznačena nitna vezava. Sklepamo torej na močno duševno občutljivost in sprejemljivost, ki pa je pod vedno kontrolo koncentrirane volje in ki je obenem estetske narave.

Končali smo z analizo posameznih znakov in posebnosti v pisavi. Čitatelj iz navedene analize lahko vidi, kakšna dela in priprave mora vesten grafolog prej izvršiti, preden se utegne lotiti zaključne analize. Omenjene posebnosti so le kamenčki, iz katerih mora grafolog sestaviti živo sliko — živ mozaik — značaja dotične osebnosti. Sedaj pride na vrsto stavljanje in kombiniranje: sorodne znake spravi v ločene skupine, v družbi s sorodnimi znaki dobi šele kak posamezen znak eksistenčno upravičenost in tudi svojo posebno barvo in njanso. Čim več sorodnih znakov, tem večja je sigurnost, da je naša analiza pravilna; če opazimo kak poseben znak samo na enem mestu v pisavi, je skoraj verjetno, da je nastal na čisto mehaničen način (ali zbog trenutnih motenj v pisalnem aktu, ki izvirajo iz bolj ali manj uporabnega stanja pisalnega materiala ali pa iz trenutnega razpoloženja). Iz takih osamelih znakov ne smemo torej nič sklepati. Le navni grafološki začetniki se love za vsako kljukico, za vsakim malo nenavadno oblikovanim zavojčkom v preprisanju, da j. v njem skrita edino zveličavna pointa in ves misterij.

Radi tega sem v naslednjem zbral posamezne sorodne poteze in znake v večje komplekse, ki šele tvorijo končno podlago za zaključno analizo:

1. Brzdana energija: kontroliran tempo, ozka pisava, pokončna pisava, ritmični pritisk, poudarek na koncu besed, oglatost pisave, točna namestitev pik nad črkami.
2. Stvarnost: kontroliran tempo, vzorna razporeditev, pocunstavitev oblik, smotrna drža peresa, močna poudarjenost zgornjih in spodnjih dolžin.
3. Živahno reagiranje v zvezi z bujno fantazijo: kontroliran tempo, estetsko oblikovanje in originalna razporeditev, bogavstvo in originalnost oblik, menjavanje načina vezave.
4. Diplomatska narava: kontroliran tempo, arkadne forme, valovitost vrst, zabrisane konture posameznih črk, razni načini vezave, nazaj nagnjena lega črk.

Rokopis Benita Mussolinija

Zaključna analiza in celotna slika značaja.

Oseba močnega temperamenta in duševne sile, izredne energije in koncentracijske zmognosti. Telesno zdrava in zelo odprna. Njeno uveljavljanje in izražanje je vedno pod kontrolo zavedne volje. Njen nastop je zelo premišljen četudi se oseba izraža v vehementnih, močno poudarjenih formah. Preden se pisec za kaj odloči, natanko premisli in hitro pregleda vso situacijo (7), po izvršitvi pa čuti popolno zadovoljstvo in uživa od stopnje do stopnje (8). Nadalje se opaža močna rezerviranost in nepristopnost, ponos, ki meji že na samooboževanje in samohvalo (15, 16). Ob enem je pisec v samokritiki oster in zelo stvaren. Svoja lastna dejanja kontrolira z veliko skepsjo, svoj temperament neprestano brzda, ima pa veliko zadovoljstvo in zadoščenje z vsakim posameznim uspehom.

Ima bujno fantazijo in izrazit umetniški čut. Jezik in govor obvlada mojstrsko, prav tako tehniko pregnanega izražanja; v stanju je doseči zelo močne momentalne vplive na svojo okolico, brez umetne patetičnosti (naraven, neprisliljen potek pisave). Poseduje izredno sigurnost in duševno prisrčnost, ki je pri tako močno razvitih impulzih le plod močne koncentracije in dolgoletne samovzgoje.

Opaziti je veliko prilagodljivost v trenutnih situacijah, predvsem v izbiri sredstev za doseg ciljev. Mož ima ogromno samozavest in samostalnost, ki mora voditi do preziranja in omalovaževanja okolice. Njegov stvarni čut in razvita fantazija se medsebojno dopolnjujeta, radi tega je zmognost hitrega in stvarnega kombiniranja ter one duševne udarnosti in živahnosti, s katero ob vsaki priliki zadivi svoje občudovalce. Gospodovalna narava, ki že v naprej zavzame odločilno stališče proti event, argument svojim nasprotnikom. Od časa do časa nastopijo izbruhi silovitosti, radi občutljivosti in silne, toda z vso energijo brzdanе, temperamentnosti.

Tak je torej duševni profil Mussolinijev, ugotovljen po njegovih pisavi in njene grafološke analize; kdor je pazno zasledoval naša izvajanja, je gotovo spoznal, da ima grafološko raziskovanje svoje specialne metode, zelo elegantne in obenem zelo priproste in lahko umljive.

Z velike proslave, ki jo je za 60 letnico priredilo ljubljansko kr. Narodno gledališče pisatelju F. S. Finžgarju. Slaobljenec v družbi upravnika ljubljanskih državnih gledališč Otona Župančiča, gospoda Danila, zastopnikov raznih organizacij in trnovskih farank v narodnih nošah

Foto C. Böhm

V ovalu na desni: V režiji prof. O. Šesta je ljubljanska drama znova uprizorila Finžgarjevega »Divjega lovca«: Majda (gdč. Boltarjeva) in Janez (g. Cesar)

Foto »Ilustracije«

Trije vaški svetniki

Kmetiška šala v 3 dejanjih. M. Real in M. Ferner. Prevedel I. Cesar. Režiser Fr. Lipah. Dramsko gledališče v Ljubljani

Foto »Ilustracije«

Fani (ga. Mira Danilova) in Marjanca (gdč. Boltarjeva)

Baudek, pekovski mojster (g. Smerkolj), Hrastar, župnik (g. Kaukler), Simec, kolarski mojster (g. Lipah), Štepihar, učitelj (g. Jan), Porenta, gruntar in župan (g. Cesar)

Charlie Chaplin govori

»Nikjer.«

To je moja deželja. V tej luki se zasidra ladja želja. Tam ne zagradi nobena vrh trudnemu popotniku poti s krova nadlog. Tam se konča lov za zlatom. David in Goliat živita kakor brata drug poleg drugega. Noben pobalin ne meče kamnov v okna, da napravi drugemu delo. Nikdo ne misli tako blazno, da bi mogla usnje in loj potolažiti lakoto. In če bodo uzrli ubogega Charlija, se bodo modro in malo osramočeni nasmeh-nili, kakor če se stari ljudje spomnijo svoje mladosti: »Tako čudaški je torej bil svet.«

Daleč je ta deželja.

Še stojim v svojih čevljih in se naslanjam na svojo čarodejno šibico. Vedno znova stegujem svojo roko in opazim pre-kesno, da je namenjen pozdrav srečnejšemu, ki stoji v moji senci. Kakor za praznik pripravim mizo in čakam zaman, da bi kdo prišel, ker je pot do mene težavna. Po mojih ramah jih spleza mnogo v višino, toda nikdar ne smem vprašati: »Kje sem ostal ja z?«

Stradal sem, boril sem se in bil okoli sebe. Dokler se ni izdivjala bolečina v gro-hot. In zdaj se mi smeje ves svet in me pozna kot klovn. Dobro je, da mnogi ne vedó, kakšno bolešno spoznanje je izobli-kovalo ta smeh. Morda se bodo potem samo še smejali in iz dna smeha se bo včasih iz-ločila solza. Zelo mnogo sem delal, če more biti delanje smeha delo. Bržkone bom za-radi tega nekoč umrl. Množica bo za kratko, časniško sekundo prisluhnila, kakor na Sil-vestrov večer v »Lovu za zlatom«, toda nov šaljivec bo sprožil strel in Charlie, klovn, bo pozabljen.

Če bo tedaj par ljudi vedelo, da ni iz-ginil samo klovn, bom ves vesel sezul svoje nemogoče čevlje in se prav tiho splazil proč.

Daleč tja — nikamor.

(Napisal Charlie Chaplin ob priliki svojega filma »Lov za zlatom«)

»Nočem, da bi ljudje plačevali vstopnice po dvajset dolarjev, če hočejo gledati moj film«

Iz Chaplinove brzojavke in protesta proti nameravanemu načrtu v Berlinu, da bi njegov »Cirkus« uprizorili prvič namesto v navadnem kinu v elegantni dvorani pred parketom samih večernih in plesnih toalet.

FILM

Halo! Chaplin snemlje najnovejši film

Egon Erwin Kisch

»Chaplin? Da, lahko se ustaviva pri njem, če hočete.« Seveda sem hotel, zakaj Chaplin je eden od tistih pravičnih, zaradi katerih mora biti Ameriki prihranjena usoda Sodome in Gomore. Drugi od teh pravičnežev je Upton Sinclair, ki me to sprašuje in na moj odgovor ustavi svoj auto (znamke Nash) na voglu avenue Longpré in La Brea pred skupino rdeče kritih hiš, kjer naj bo Chaplinov atelje.

»Veste, strašno ga oblegajo. Več kot sto ljudi prihaja dnevno. Z občudovanji, s prošnjami, z načrti ali s poskusi, da bi dobili posojilo.«

Vstopiva skozi vrata s skromnim napisom »Chaplinov studio«.

Dva moža pozdravita Sinclairja, bilo je vprav snimanje, pripovedujeta in eden pristavi: »Saj tamle že prihaja boss.«

Boss! Nadzornik! Stari! Šef. Boss, ki dela — to je Chaplin.

»Halo, Upton,« vpije od daleč, »čudno, da ste se spet prikazali!« Sinclair se nekaj izraža o gostu, ki ga je priveel.

»To je izborno!« odvrne pravi, pristni, lastnoročni, visoko — lastno osebni Charlie Chaplin in streseva si roke. Preklinja, da delo ne napreduje, vrti nov film »City lights« — »Luči velemesta«, toda »zdaj smo spet na mrtvišču, vrag naj ga vzame, ne moremo naprej, — ali mi hočeta pomagati, fanta?«

Da, midva fanta hočeva pomagati Charliju Chaplinu.

Ni docela Charlie

Chaplin v najnovejšem filmu:
»Luči vele mesta«

iz filma. Prihaja sicer z dela, a ni med delom, ali bolje, ne igra prav ta hip. Kloбуka ni, potlačenega melonskega klobučka in bambusove palčice ni in črne zobne ščetke pod nosom ni. Razen tega niso njegovi čevlji nič tako porazno veliki in nič tako porazno smešni, kot se kažejo v filmu, to so shojeni, zakopani, raztrgani, morda malo preveliki, a še vedno navadni čevlji, in šele umetnost njih bossa jim je ustvarila kozmično mero. Zdaj, ko z nama, ki naj mu »pomagava«, hiti proti predvajanici, so čevlji nevidni in boss je vse kaj drugega kot ploskonog. Nosi rožene naočnike. Brez njih se ne more niti podpisati, tako daljnoviden je.

Zdaj smo v predvajanici. Medtem, ko vlagajo trak, igra Chaplin na harmonij pesem »Violetera« in si izmišlja španske besede, ki jih ni.

Vabi me, naj pridem na njegov dom, tam mi bo igral na orgle, dokler ne bom oslepel in oglušil. »Igram strašno lepo,« se smeje Chaplin, »a vidva d... razumeta moja glasbo.«

Chaplin sedi s podvitimi nogami v naslanjaču, film teče. Dovršena je komaj četrtina, štiristo čevljev. Od teh bodo še marsikaterega odrezali, ali nanovo vrteli.

Pri sceni z urno verižico se glasno zasmejem. A nekdo mi položi roko na koleno in mi namigne, naj bom tiho. Kdo me hoče oropati naravne pravice, da se smejem Chaplinu? Chaplin sam, ki sedi poleg mene. Film še ni dovršen, jaz se ne smem smejati, ampak pomagati.

»Sijajno,« šepetava z Uptonom, ko se je filmski odlo-mek odvil.

Boss zavrača: »Ali bi mi povedali, kaj ste videli?«

Seveda. Rad. Torej: neko dekle prodaja rože na oglu.

Kar pride Chaplin —

»Oh, ne še!«

Še prej pride mož z ženo in kupi rožo.

»Mož? Kakšen mož?«

Mož, ki je malo podoben Adolphu Menjonu.

»Da, eleganten gospod z damo. To je važno! No, in?«

Nato jo pri-maha Chaplin izza ogla. Vidi vodnjak ob zidu in sleče rokavice, da bi pil. To se pravi, ne celo rokavico nancokrat, marveč vsak prst posamič. Enega prsta ni in Chaplin ga išče in ga ne najde.

»Ne, ni jasno. To mesto bomo še enkrat vrteli. (Pojasni mi, da je napak, če bi hotel najprej sleči tistega, ki ga ni, bi ga potem iskal po tleh in šele nato slekkel one, ki so.)

Chaplin v filmu »Lov za zlatom«

Zdaj vzame Chaplin kozarec z zidu.

»Ste spoznali kaj predstavljam?«

»Ali nisem to pot malo drugačen kot sicer?«

Da. Imate majhno metuljasto ovratnico in rokavice. Tokrat bi bili radi malo bolj gizdav potepuh, ne? To kaže tudi domislek s kozarcem.

»Prosim, pripovedujte tudi tega!«

Chaplin vzame kozarec, ki visi na verigi. Verižica se mu obesi ob trebuhu in Chaplin zapazi, da bi bila prav za prav krasna urna verižica in jo zato skuša odtrgati od zidu (glej zgoraj), v tem ko pije. To se mu ne posreči, zato resignirano odhlača naprej k prodajalki rož. Mala mu ponuja...

»Stoj! Stoj! Tu je nekaj vmes!« Chaplin gleda mene in Sinclairja čisto ostro, tesnobno, skoraj proseče. »Nečaj je vmes!«

Ne, absolutno se ne moreva spomniti, da bi bilo kaj vmes.

»Avto pride vendar!«

Da, avto pride. Iz njega stopi gospod in gre mimo Chaplina.

Chaplin pozdravi kot vedno. »In kaj dela avto?« Ne vem, pravim. In Upton meni: »Mislim, da odpelje.«

»Hudiča, hudiča!« mrmra Chaplin. »Vse je pokvarjeno.« Vsi smo potrti.

Pripovedujem naprej. Deklica da Chaplinu rožo, roža pade na tla, oba se sklonita. Chaplin ji moli rožo, a dekllica išče dalje. Zdaj Chaplin spozna, da je dekllica slepa. Kupi rožo in se oddalji. A da bi se prepričal, če se ni zmotil, se priplazi še enkrat.

»Ne, ne, ne plazi se!«

Drugič pride zelo hitro, kot da bi hitel mimo, a se ustavi, medtem ko na mestu gredoč polagoma duši odmev svojih korakov. Potem se nalahko po prstih približa in sede poleg deklice. Dekle je vprav poškrpilo rože in izlije preostalo vodo iz škafe — Chaplinu v obraz. Chaplin zleze stran in pride tretjič. Spet kupi rožo. Mala mu jo hoče zatakniiti, in začuti pri tem v gumbnici rožo, ki jo je bila prej prodala.

Tako izve, da se je mož vrnil zaradi nje. Chaplin ji dopoveduje, da je druga gumbnica še prosta, a dekle mu odvrne, da ne more nositi rož v dveh gumbnicah. Tedaj jo poprosi, naj cvet obdrži. Dekle si rožo pripne na prsi...

... in...?

... je zaljubljena!

»V koga?« — V Chaplina! — »Hudiča!« — ?? — »Ne gre nekdo mimo?« — No, da bi vedel. — »Hudiča, hudiča! Ali niste opazili spet avto in nekega gospoda?« — Ne. — »In vi, Upton?« — Nič zapazil.

Obupan zagrebe Chaplin obraz v roke, bedna podoba na črno-usnjenem ozadju. Kaj pa se je zgodilo? Kje tiči nesreča, če jaz, pritepeni tujec, ne razumem gaga, domisleka? Oh, ampak to je več nego gag, to je osnovna ideja filma, ki je popolnoma nejasno padla pod mizo — to grozno spoznanje in nič manjšega ne sledi iz mojega pripovedovanja.

Cesta je elegantna cesta, kar je naznačeno s prvim kupcem in z elegantno damo. Gospoda, ki stopa iz avtomobila, smatra prodajalka rož za tistega, ki rožo kupi in se zaradi nje spet vrne. Avto — tega mi sploh nismo opazili — je ves prizor stal na oglu.

Chaplin v filmu
»Cirkus«

Chaplin s Cooganom v filmu »The Kid«

Prav v hipu, ko slepka na Chaplinovo željo sama vtika rožo v gumbnico se gospod vrne in stopi v auto. Njemu, bogatemu gospodu z avtom velja prebujajoča se ljubezen. In Chaplin mora zdaj opaziti svojo zmoto in ves film dolgo igrati vlogo bogatega častilca, mora krasti denar, ki ga rabi za operativno zdravljenje njenih slepih oči, plačati zdravnika, biti aretiran in po prestanem zaporu deklico spet videti in ona mora njega prvič v življenju videti — in se mu mora smejati, neusmiljeno smejati, ker ne ve, kdo je, in ker je na pogled tako smešen, kakor je pač smešen Chaplin...

Toda če občinstvo tragičnega qui pro quo ne razume bliskovito — potem je vse izgubljeno.

»Vse moramo znova vrteči,« pravi Chaplin.

Osem dni smo poskušali prizor, vsak od nas je bil nešteto krat cvetličarica (najbolj redkokdaj jo je igrala Virginia Cherrie, ki je predstavlja v filmu), vsak od nas je bil sofer, ki odpira vrata, a Charlie Chaplin je bil vedno Charlie Chaplin, vsakemu poskusu vsakega poskusa se je žrtvoval brezupno, brezupno...

»Kako bi bilo, če — — —«. Tako se vedno začneja, nekdo skoči poln svojega domisleka in postavi drugega za igralca. Dramaturška nemožnost začetnega položaja je kmalu ugotovljena: dejstva, da mala smatra Chaplina za gospoda, ki stopa iz avtomobila, ne more gledalec na noben način pojmiti, saj ne ve, da je dekle slepo. Torej bi bilo treba njeno slepoto prej pokazati. Chaplin to odkloni, tragično odkritje mora narediti gledalec hkrati z njim.

Kako bi bilo, če bi deklica, o kateri se že ve, da je slepa, rekla glede na drugo rožo: »Dajte jo šoferju...«

Kako bi bilo, če bi Chaplin gospodu pomagal v voz in bi mu prodajalka skušala podati drugo rožo skozi okno, a bi pri tem zadela z roko v steklo, ki ga ne vidi, a to niti ni okno nego odprta vrata avta, za katerimi stoji Chaplin.

»Čudovito, čudovito!« vpije Chaplin in poskuša. Je zares čudovito, kako to igra, a v hipu plane v naslanjač in se zgrudi na kup: »Ne gre! Saj ne morem igrati lakaja, če me je pa minuto prej tako pretresla slepota deklice in sem se zaljubil vanjo.«

Kako bi bilo, če bi mož dejal: »Šofer, domov!« ali »Šofer, v Ritz-Carlton!« In deklica bi videla sebe ob njegovi strani v razkošni palači ali v hotelski veži... »Za božjo voljo, samo vizij ne, samo vizij ne!«

Tako gre dan za dnem. Bodisi ob cestnem oglu, ali v garderobi ali pred veličastnim spomenikom, o čigar pomenu Charlie molči, dokler ga ne bo odkril hkrati v vseh petih delih sveta.

Iz Chaplinove vile: Stopnice v prtiličju

Ovsakem kraju bi se dale pripovedovati anekdote.

Garderoba je najdružabnejši prostor v vsem studiju. Levo je sobica, opremljena z zrcalom in mizo za šminkanje.

Neko popoldne, ko smo pili čaj, so javili neko zelo slavno damo, najboljšo Chaplinovo prijateljico. Šel ji je naproti, jaz sem stopil v garderobo, da bi se počesal.

Pred zrcalom je ležal glavnik, bel, a ne prav čist: šop izčesanih temnih las je tičal v njem. Potegnil sem jih izmed zob, jih vrigel na tla in spravil svojo frizuro v red. Potem sem se pa spomnil, da bi kdo lahko videl na lesketajočem se parketu mali šop in bi spoznal, da je nekdo nepoklan uporabljal bossovo garderobo. Morda so bili laščki celo v kak določen namen tu? Torej sem jih pobral.

Harry Crocker, eden od igralcev, je prišel v sobo, da bi se malo polepšal. »Poglejte,« je dejal in pokazal na tisto črno nekaj na glavniku, »to so brčice. Že petnajst let jih ima, vedno iste, neki newyorški brivec jih je napravil bossu. Prav nobene druge brke niso dobre za snimanje, ki traja pri vsakem vremenu mesec dni. In newyorškega brivca ne moremo izslediti. Če bi šle brke k vragu, pravi Chaplin, da bo igral gladko obrit.«

Najbrž, da sem malo pobledel. Deca, pomislite: Chaplin brez brčic — in jaz bi bil tega kriv!!!

Prevel Mirko Javornik.

Charlie Chaplin je bil rojen l. 1889 pri Parizu in živel nato v Londonu v revni artistovski družini. Neizmerno rad bi prišel v gledališče. Prišel pa je le v potujoče družbe in igral po varietejih. Prišel je v Ameriko in tu začutil v sebi izrazne zmožnosti za film. L. 1912 je začel igrati v filmu. Sprva pri raznih družbah, leta 1922 pa je ustanovil skupno z Fairbanksom, Pickfordovo in Griffithom »United Artists« in je s tem postal svoj lastni gospodar. Letos je drugič po vojni obiskal glavna mesta Evrope.

Pixavon-Shampooon

ima vse prednosti tekočeg Pixavona.

Jedan svežanj zadostuje za 2 pranja in stane samo

Din. 3'50

Pixavon-Shampooon

ne vsebuje sode.

ODOL KOMPANIJA A. D. BEOGRAD

Mladi Chaplin

*Potiskana svetla svila
je material za to lepo
obleko v zgodnji
pomladi*

*Desno:
Obleka iz lahkega
volnenega blaga*

*Desno:
Sportna pomladanska
obleka. Novi so
kratki rokavi
lahkega volnenega
blaga*

Za zgodnjo pomlad Pp.

*Desno: Za sprehod ali sport je posebno primeren ta model.
Jopica, šal in torbica so iz progaste svile, prikladne k obleki*

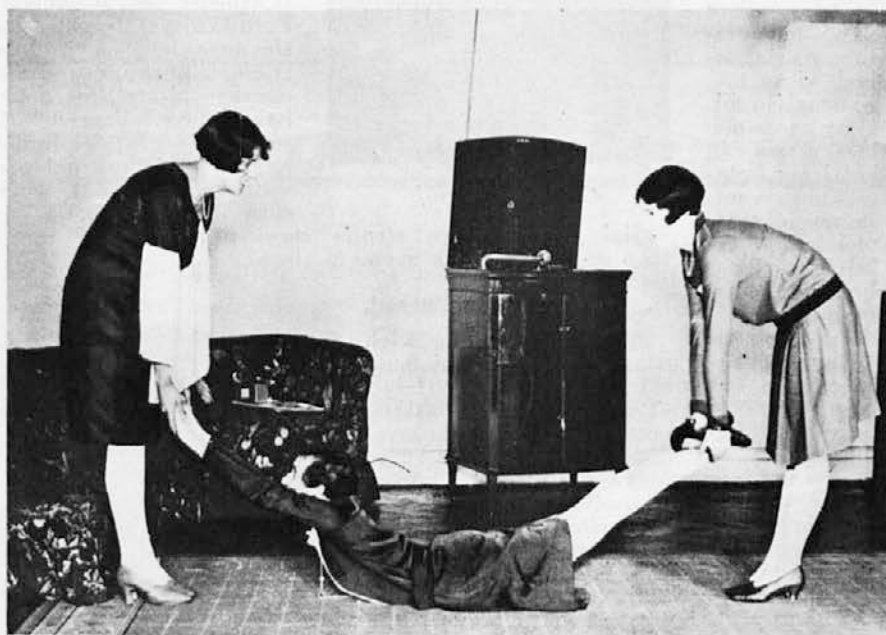

Tudi gimnastične vežbe mora delati bodoči mankén, da bo mogla gibčno kazati obleke

Vežbe s podrsavajočim korakom s knjigo na glavi. Knjiga se ziblje, toda ne sme zdrkniti na tla

Londonska šola za mankéne

Mannequin (izg. mankén) pomenja v francoščini veliko lutko z gibljivimi udi (pri slikarjih in damskih krojačicah). V prenesenem pomenu pa deklico, ki poskuša obleke. Velike modne hiše prirejajo od časa do časa, posebno ob spremembah mode velike revije, kjer kažejo lepa dekleta nova modna oblačila. Za to je treba posebne spretnosti v kretnjah in drži. Ni vsako deklet primerno za to, ker ne zadostuje lep obraz in vitka postava. To more dati vaja, ki ni brez koristi za zdravje telesa.

Vaje, ki šele napravijo telo gibčno, prožno in živahno

To je napačna drža, ki ni prav nič lepa. Tako se ne sme stati!

Še je čas za prehlajenje,

dokler so naše ceste, ki niso tlakovane, polne luž in blata, dokler še more zapihati mrzla supa s planin, ki so še pokrite z visokim snegom, in mi v svoji nepremišljenosti hitro vzremo s sebe zimsko suknjo in perilo.

Ta nadležni prehlad in nahod z njim. Imej vedno robec pri sebi in kašljaj za robcem, da ne oržeš bacilov v druga, s katerim govoriš

Dva glavna vzroka sta za bolezn. Prvič, če se pretegnemo v svojih poslih in drugič, če se prehladimo. Mrzle ali mokre noge, glasno govorjenje v vlažnem ali mrzlem zraku — vse to za prehlad najbolj pripravno. Mnogo je ljudi z občutljivimi sluznicami, ki so posebno občutljivi za katar in ki zbolijo takoj, če le malo vleče. Seveda je prav mnogokrat kriva tudi obleka, kakor smo že omenili. Če se oblečemo spomladansko, se prehladimo, ko postane naenkrat mrz. Če pa se v pomladi oblačimo še vedno zelo toplo, se še prav posebno moremo prehladiti, ker se hitro spotimo. Par trenutkov postanka na mrzlem zraku zadostuje. Z obleko v prehodnem času, kakor spomladi ali jeseni, so poleg denarnih tudi tehnične težkoče. Merilo nam more biti: obleka naj se ravna po vremenu in ne po koledarju. Pri vsej nagajivosti vremena v pomladnih mesecih bi se morali zjutraj obleči pomladansko, opoldne poletno in zvečer še zimsko. V higijenski vodič vsakega človeka brez dvoma spada listič k vsakemu mesecu: Kako se bomo oblekli?

Prav iz jasnega neba napade človeka nahod. Pa nočejo nekateri kapljice joda, ki bi jim naj ubranila nahod, če pa jo vzamejo, jim nič ne pomaga, drugi zopet se rajši napojijo z zavretim vinom in — vseeno dobé nahod. Če zdravite nahod, rabite za to osem dni, če ga ne zdravite,

Stojiš ob luži na blatnih cestah in ne veš, kdaj ti zleze voda v čevlje. Preobuj hitro mokre nogavice!

samo teden dni, tako trdi že precej starodavni dovtip. Lahno nezadovoljstvo, slabost in majhen dvig temperature uvaja nahod, ki ga točno označijo solzeče se oči, rdeč nos in kot izraz kataraličnega vnetja nosne sluznice znani izloček, ki naenkrat tirja uporabo razpoložljivih robcev. Vznemirja vas ščegetanje v nosu in še bolj pogosto kihanje.

Nahod ie v sezoni prehlajevanja brez posebne nevarnosti. Toda lahko ima nesrečne posledice. Nos ni samo za vonj, temveč tudi za dihanje in je zvezan z goltancem, jabolkom in pljučami, dalje po eustahijski cevi z ušesi. Zanemarjeno prehlajenje z nahodom lahko torej rodi opasne komplikacije, vnetje bezgalk, katar v bronhijih, pljučnico itd.

Charlie Chaplin.

Chaplin je drugič obiskal Evropo, da prisostvuje premijeram svojega najnovejšega filma »Luči velemesta«. Odlični igralec in režiser je v tem filmu ustvaril novo umetnino, kakor se glasi sodba.

Glej slike in članek na str. 89. sl!

Vsako leto nam dokaže zadostno, da je nahod na lezljiv. Kakor hitro je nahodna vaša žena ali prijatelj, boste kmalu tudi vi. Posebno, če ljubeznivi nahodnež kašlja in kiha v vas. Če ste nahodni, ne smete nikogar poljubovati, najmanj pa dojenčke, katerim more biti nahod zelo nevaren. Opasno je torej okuženje s kapljicami iz ust, to se pravi razširjanje povzročevalcev bolezn, bacilov. Higijenič Flügge je to dokazal pri jetiki na tale način. Stekleno ploščo, ki ima posebno plast, pripravno za razvoj bacilov, postavijo navpično. Pred to postavijo bolnika, ki nato kašlja, govori in poje proti plošči iz različne daljave. Vse to točno zabelježijo. Nato spravijo ploščo v posebne omare in tu se razvije iz klic kolonija bacilov, ki jih moremo opaziti s prostimi očmi. Po njihovem številu moremo izračunati, koliko bacilov je izkašljaj bolnik, in daljavo, kako daleč padejo bacili. Pokazalo se je, da najdalje en meter. Zaradi tega torej bodi znova poudarjeno pravilo: osebam, ki kašljajo in kihajo, se približaj samo na meter in pol! Če ti kdo kašlja v obraz, se obrni proč!

NOVE KNJIGE

Knjige »Modre ptice«.

Med zadnjimi rednimi izdanji »Modre ptice« lanske leto sta bila dva prevoda najodličnejšega našega prevajalca Otona Zupančiča in sicer povest J. Galsworthyja »Temni cvet« in »Šentjernejska noč«, zgodovinska kronika Francoza Prospera Mériméeja, ki je znan po svojih že prevedenih povestih »Carmen« in »Colomba«. Prva knjiga drugega poslovnega leta pa je bila: »Gösta Berling«, škandinavske pisateljice Selme Lagerlöfove. Prevedel jo je mladi prevajalec Rudolf Kresal, ki je oskrbel prevode dveh lanskih Hamsonovih romanov. V tej knjigi je pisateljica strnila stare pripovedke v roman tako dobro, da uživa svetovni sloves.

Selma Lagerlöf

H. Heine: Izbrane pesmi.

Pravkar je minilo 75 let, odkar je umrl znan nemški pesnik Heinrich Heine, ki ga je med slovenskimi pesniki najbolj oboževal Simon Jenko. Mnogo so ga prevajali. Pred 2 letoma je izdala knjigarna H. Sax v Mariboru I. zvezek novega prevoda A. Benkoviča, ki je napisal knjigi tudi kratek uvod s Sienkiewiczovim citatom. Bilo bi dobro, če bi pridal knjigi tudi prevode raznih drugih naših pesnikov.

Heinrich Heine

V »Ljudski knjižnici«

Jugoslovanske knjigarne je izšlo doslej 58 zvezkov.

Zadnji so bili:

54. zvezek: René Bazin: **Iz vse svoje duše.** (Prevedel Niko Kuret.)
 55. zvezek: Brackel: **Čirkuški otrok.** Povest.
 56. zvezek: Pierre l'Ermite: **Deklica z odprtimi očmi.** Povest.
 57. zvezek: Victor Hugo: **Leto strahote.** Povest iz franc. revolucije l. 1792. (Prevedel Franc Terseglav.)

58. zvezek: Maurice Constantin-Weyer: **Usodna preteklost.** Povest iz Kanade. (Prevedel Silvester Škerlj.)

Vse te knjige so za nizko ceno na razpolago čitatelju občinstvu. Naročniki knjižnih zbirk jih dobe po znatno znižani ceni.

Popravek.

Na strani 81., desna kolona popravi 5. vrsto takole: ...in humanitetstvu, rezervoar nove lepote in vitalitete, sinteza krščanstva s poganstvom.

Za našo pridno gospodinjo

Danes je beseda o tem: kakšno sadje denimo na mizo ob tem času, ko staroga ni več in novega še ni?

Napolnjene pomaranče

Foto »Ilustracija«

Meseca marca, aprila nam poide zadnje prihranjeno jabolko. Sirovega domačega sadja ni več, zato sežemo po južnem sadu, ki ga prav radi ponudimo, tudi krasimo n. pr. pustno mizo, še bolj pa velikonočno. Kdo ne pozna zlatorumenih pomaranč, kateri otrok se ne nasmeji, če mu ponudiš ta plemeniti sad? Pri pomaranči iz večine ne mislimo na kaj drugega, kakor na to, da jo olupimo in poizijemo; da se pa da drugače uporabiti, celo lupina sama izkoristiti, pove gospodinja kuharska umetnost.

Od različnih navodil jih podajamo k slikam samo dvoje in sicer:

1. Napolnjene pomaranče: Pomarančam se odreže kapica, izlušči meso, tako da ostane samo lupina, rob lupine se samo nazobca, kakor kaže slika. Iz pomarančnega mesa iztisnemo sok in ga precedimo. Nato ga zmešamo s petimi rumenjaki, pridenemo 15 dkg sladkorja, četrt decilitra ruma in žličko moke. To zmes tolčemo s šibicami v medenem kotličku nad soparo toliko časa, da se zgosti.

Posebej naredimo iz četrt litra sladke smetane sneg. Polovico ga denemo k nekoliko ohlajenemu soku, drugo polovico porabimo za okras. S pomarančnim sokom napolnimo pomarančne lupine do vrha, s preostalim snegom iz smetane pa nakrasimo z brizgalnim strojčkom vrhnjo plast napoljenih pomaranč. Glej sliko 2.

2. Pomarančne košarice: Iz lepo okroglih in precej debelih pomaranč izreži lične košarice (glej sliko 3). Meso previdno odstrani, sok iztisni in precedi. Iz tega napravi pomarančno hladetino in napolni košarice. Po zimi postavi košarice v sneg, po leti na led, da se hladetina strdi. Pomarančne košarice postavi na steklen krožnik, vmes pa drobno pečivo.

Pomarančna hladetina: Namoči 5 dkg dobre želatine v četrt litra mlačne vode, prevri in precedi. Polij pomarančne olupke s četrt litra zavretega vina ter pokrij. Skuhaj 28 dkg sladkorja v četrt litra vode; ko se očisti, pridaj precejen sok štirih pomaranč, vino in želatino. Vse skupaj precedi skozi gost prtič. S to hladetino napolni pomarančne košarice.

Pomaranče so okrogli, rdečkasto-rumeni sadovi pomarančnega drevesa »Citrus aurantium«. Pomarančna lupina ima mnogo hlapljivega (eteričnega) olja, iz katerega izdelujejo pomarančni liker. Iz pomarančne lupine delajo okusno slaščico »arancini«, ki ni nič drugega kakor posladkorjeni pomarančni olupki. Sok je sladek ter vsebuje okoli 8 odstotkov sladkorja in vse važne vitamine; zato je za prehrano velikega pomena.

Pomaranč razlikujemo več vrst. Drobne sladke plovce drevesa »Citrus nobilis« dobivamo pod imenom mandarine. Na naš trg pridejo pomaranče iz Španije in s Sici-

Vam, gospodinje, ker se fiče Vas!

Vaša družina stavi vedno večje zahteve po tečni in redilni hrani. Temu je ugodila tovarna testenin »Pekatete« s tem, da izdeluje novo vrsto testenin z obilo jajčjo primesjo. Tem testeninam je dala ime »Jajnine«. »Jajnine« so izbornega okusa in teknejo vsakomur, celo razvajencu. Prodajajo se samo v prozorniš vrečicah po 1/4 kg, na katerih je tiskana poleg stoječa varstvena znamka

Kako se krasi z brizgalnim strojčkom vrh-
nja plast napolnjene košare
Spodaj: Izbrati je treba lepe, debele oblike
pomaranč Foto »Ilustracija«

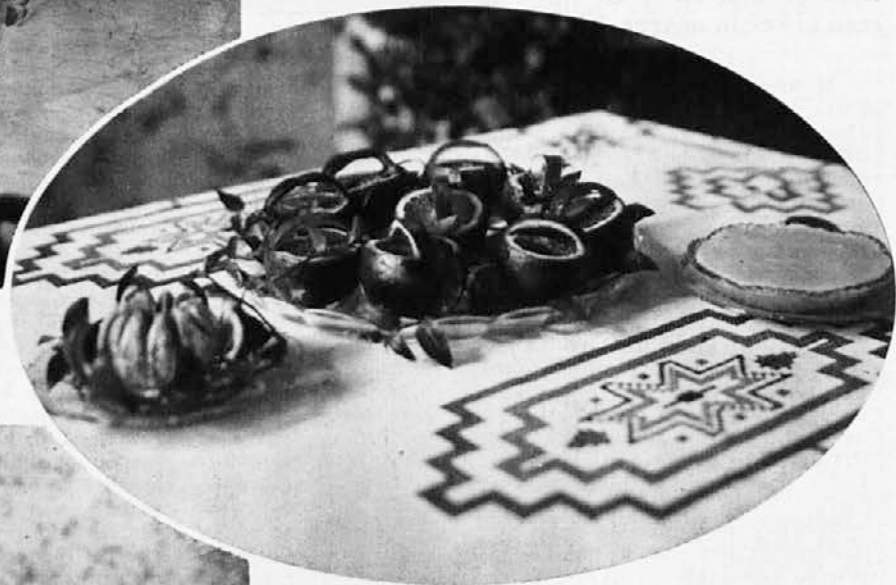

lije (Mesine); rastejo pa tudi na Azorskih otokih. Ker pomarančno drevo vse leto cvete, se trgateg vrši večkrat na leto. Sadovi prvega cvetja so najboljši; nabirajo se od oktobra do decembra. Navadno potrgajo na pol zrele plodove, ker zrele težko razpošiljajo. Posamezne kose zavijejo v papir in zdevljejo v zaboje.

Dobre pomaranče morajo biti debele, s tanko lupino in sladkim sokom. Pomaranče goje kakor pri nas sadno drevje. Le proti burji in mrzlim vetrovom jih v zimskem času zavarujejo z lesenimi strehami, vendar tako, da ima rastlina še vedno dosti zraka in svetlobe. Pri nas goje pomarančevce le v cvetličnjakih za lepotično drevesce.

Pomaranče zdravniki zelo priporočajo, ker nekako oživljajo in hkrati sitijo. Otrokom jih je dobro dajati, ker je kislina, ki jo sad poleg sladkorja vsebuje, zanje primerna, da jim tudi žejo uteši. O veliki noči kaj radi tudi pomaranče darujemo za »piruhe«.

K pomarančevcem spada tudi limona ali citriona, »Citrus medica«. Domovina ji je Medija. V domovini limon je kakor pomaranča prav priljubljena jed, dočim pri nas uporabljamo le njen sok. Iz limon delajo limonado in limonadno vodo, ki jo kot hladilno pijačo zelo cenimo. Limonadovo olje se rabi tudi za vonjave.

Pomarančne košarice

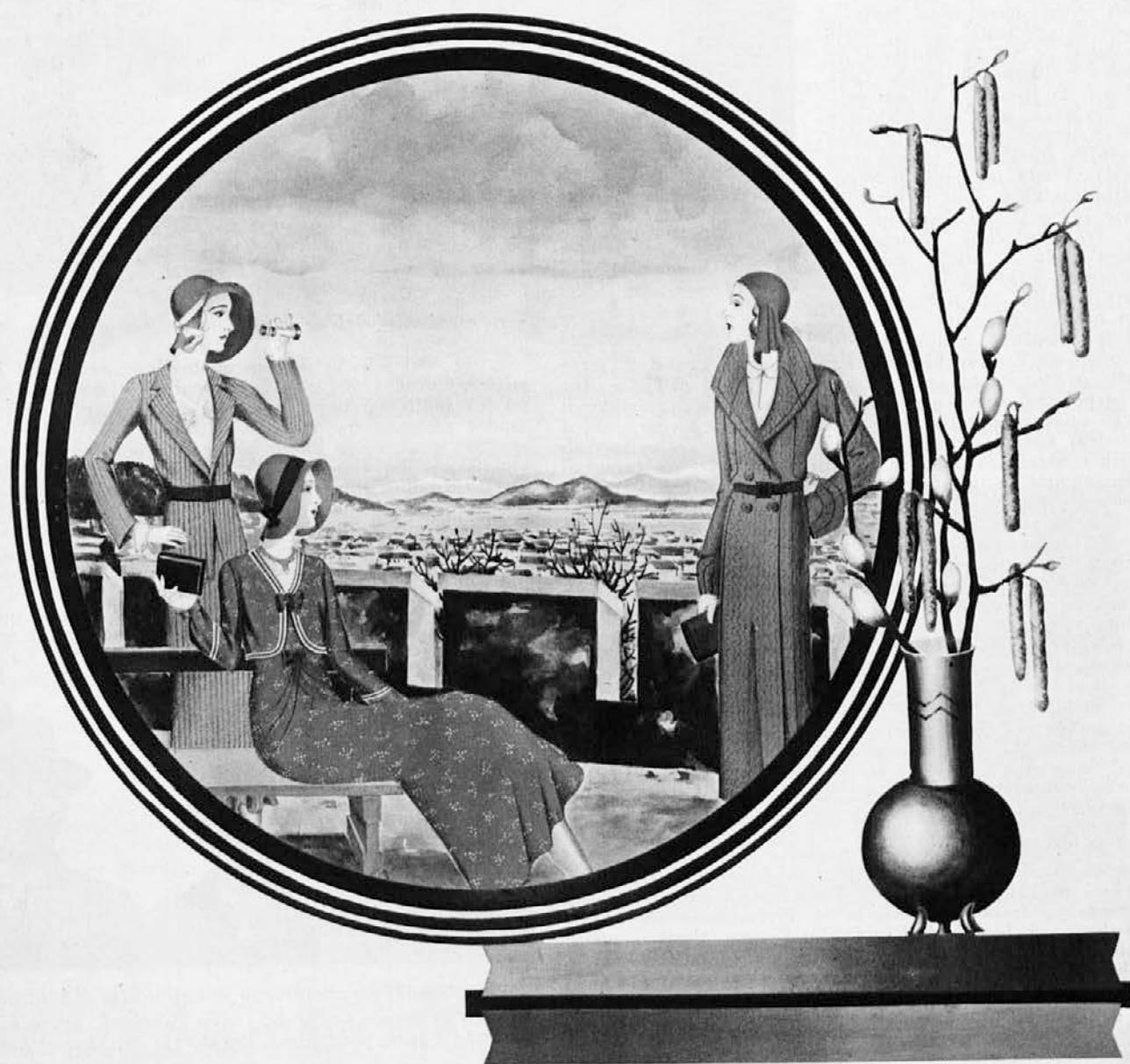
Citronat delajo iz večjih plemenitih limon, ki pa jih v naše kraje ne pošiljajo. Citronat se dela iz nezrele, zelene, zelo debele lupine velike vrste, ki rodi za glavo debele sadove. Limono rabimo za pridevek k različnim jedem ali k pecivu.

Limone so prenesli v južno Evropo šele Judje. V Rimu so začeli spoznavati limonovec ob času Kristusovem. Ko so Rimljani prišli v Palestino in jo zasedli, je bila limona v Kanaanski deželi že znana in razširjena.

Limona ali citriona raste kakor pomaranča na limonovem drevesu, ki zraste do 10 m visoko. Veje so tanke in bodičaste, listi suličasti in narezljani. Sad je velik, jajčasto okrogel, lupina ima mnogo olja, meso pa veliko soka, ki je sladko kisel in zelo okusen. Barve je svetlorumene.

GOSPODINJE!

»ILUSTRACIJA« prinaša koristne članke s slikami. Ne pozabite tega povedati svojim prijateljicam!

NOVOSTI ZA POMLADANSKE
KOSTUME IN PLAŠČE

A. & E. SKAČBERNE
LIUBLJANA

O ptičji selitvi

Dr. Stanko Bevk.

Da se nekatere vrste ptičev selijo, je znano že od nekdaj, saj človek ni mogel prezreti tega naravnega pojava, zlasti ne pri ptičih, ki se selijo po dnevi v večjih družbah ali celo v velikanskih jatah. Tako opisuje že Homer v Ilijadi selitev žerjavov, gosi in labodov in tudi Aristotel ter Plinij pravita v svojih spisih, da se nekateri ptiči iz Ponta ter mrzlejših pokrajin umikajo zimi v toplejše kraje in se iz teh spomladi zopet vračajo. Bolj obširno se potem peča s ptičjo selitvijo šele cesar Friderik II. († 1250) v svoji knjigi *De arte venandi cum avibus*. Za njim sta v 16. stoletju pisala o tem predmetu prirodopisca Konrad Gesner iz Švice in pa Francoz Pierre Belon, pravo pot za znanstveno raziskovanje ptičje selitve pa je pokazal šele Karel Linné, ko je leta 1750. ustanovil mrežo opazovalcev po vsej Švedski. Po njegovem vzorcu so potem tudi v drugih državah ustanovili na primernih krajih centrale za opazovanje ptičje selitve s podrejenimi podružnicami in posameznimi opazovalci po deželi. Danes je samo v Evropi okoli 50 takih central, ena tudi v Ljubljani. Ustanovljena je bila pred 4 leti kot državni zavod.

Vsi ti zavodi se bavijo z neposrednim opazovanjem ptičjega življenja sploh, v prvi vrsti seveda zagonetne selitve. Ugotavljajo vrste selilcev, smer potovanja, njegovo hitrost, prezimovališča itd. Kakor v drugih panogah prirodopisja, jim tudi tukaj največ pomaga eksperiment, zlasti obročanje. Ujetim pticam pritrđijo okoli kraka aluminijast obroček z naslovom zavoda in številko ter jih nato izpuste. Vsako obročanje se točno registrira glede vrste ptiča, časa, kraja itd. Ako potem tako obročanega ptiča nekje ujamejo, se more ob primerjanju podatkov, ki so zabeleženi, zlasti če je ujetih več ptičev na raznih krajih in v raznih časih, določiti točno njihovo pot, hitrost potovanja in cilj dotične vrste. Nadalje se more ugotoviti, če se ptiči vračajo v kraj, kjer so gnezdili ali se izlegli.

Na ta način so doznali, da se večina evropskih selilcev drži štirih potov v toplejše kraje, in sicer teh-le: 1. Iz severne Evrope se selijo ptiči največ po »zapadni obalni poti«, ki drži ob Severnem morju proti Angleški in potem po francoski obali in ob Pirenejskem poluotoku v Afriko. — 2. Iz vzhodnih pokrajin Evrope, zlasti iz južne Nemčije, Češkoslovaške, Avstrije in pa iz naših krajev porabljajo selilci najrajši »jadransko-tunezijsko pot«, ki drži preko Italije v Tunezijo. — 3. Ta pot se cepi v Zgornji Italiji tako, da nadaljujejo pot ob Padu ter zavijejo ali preko Korzike in Sardinije v Afriko ali šele preko Balearov, odnosno potujejo ob morski obali v južno Španijo, kjer prelete Gibraltarsko morsko ožino. Tej poti pravimo italijansko-španska selilna pot. Vsa ta tri pota imajo južnozpadno smer, ki je za selilce severne polute najbolj navadna. — 4. Četrta pot vodi iz srednje Evrope najprej v vzhodni smeri proti Bosporu, kjer se usmeri proti jugu in zapadu čez Sueški prekop v Afriko.

Obročanje ujetega kobilarja

Slike: foto - Ilustracija

Te štiri selivne poti so ugotovljene pač le za jesensko selitev. Če se vračajo selilci spomladi v svoja vališča tudi po teh potih, ne vemo za gotovo. Precej verjetno je, da si mnoge vrste izberejo krajše poti.

Na enak način kakor naši selilci potujejo tudi severno-ameriški selilci v toplejšo Južno Ameriko, zlasti v Brazilijo. Na južni poluti se vrši selitev v obratni smeri, jeseni od juga proti severu, spomladi nazaj proti jugu, n. pr. iz Patagonije v Argentinijo ali Brazilijo, iz južne Afrike proti ekvatorju.

Z obročanjem se je tudi dognalo, koliko časa rabijo posamezne ptičje vrste za selitev iz vališč v prezimovališča. Po večini ptiči ne izrabljajo vseh svojih sil, da bi dosegli prezimovališče čimprej, ampak se selijo v etapah, počivajoč med potjo. Vobče se ptičem na jug ne mudi kakor spomladi v vališča, kamor jih žene zbudeni plodilni čut. Tu bi bila zamuda v škodo, tam nima posebnega pomena. Nekako

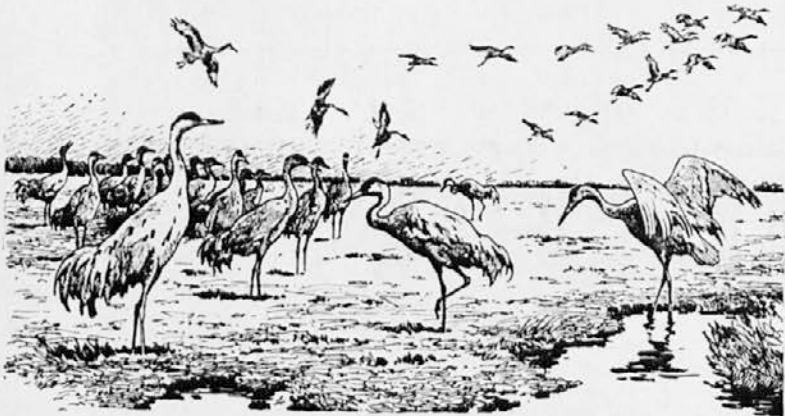

Predstavniki Ornitološkega observatorija v Ljubljani:

Od leve na desno: vodja dr. Janko Ponebšek, pomočnik Leopold Egger, predsednik kuratorija dr. Stanko Bevk

poprečno mero bi zadeli, če rečemo, da rabijo ptiči za jesensko selitev 50–60 dni, za spomladansko pa polovico manj. Ta čas zavisi seveda od mnogih činiteljev, od dolžine poti, hitrosti poleta, počivanja itd. ter more biti za posamezne vrste precej krajši pa tudi mnogo daljši. Za hitrost leta bi bila nekakšna srednja mera 50 km na uro (vrane; skobec 41 km, škorec 74 km). Mnogo večje pa so razlike, če si ogledamo dnevno pot, ki jo napravijo posamezne ptičje vrste. Nekateri ptiči prelete dnevno po 400 km (n. pr. štrk spomladi), drugi pa narede komaj po 20 km na dan.

O višini poleta dolgo časa ni bilo jasnosti. Gaedtker, ki je mnogo let opazoval na Helgolandu ptičjo selitev, je sodil, da leto mnogi ptiči več tisoč metrov (10.000–12.000 m) visoko. Novejši poizkusi z zrakoplovi in neposredna opazovanja iz letal pa so pokazala, da znaša ta višina, ki se sicer po vremenu precej menja, navadno le nekaj sto metrov. Mnoge ptičje vrste leto le kakih 50–50 m visoko, čez morje čisto tik nad vodno gladino. Ptiča v višini nad 1000 m s prostim očesom navadno sploh ne razločimo več, mnogo više pa vlada tak mrz in je zračni tlak tako nizek, da bi ptiči tam ne mogli izdržati. Seveda preko visokega gorovja se morajo tudi selilci visoko dvigniti, če nočejo gorovja obiti. Velika višina bi prišla le v poštev zaradi boljšega pregleda in večjega obzorja, toda ima druge slabe strani in ako ni edino sredstvo za orientacijo pri selitvi. Polet nad oblaki pa je nesmiseln, kajti tam odreče tudi to orientacijsko sred-

Zbiranje žerjavov pred selitvijo

Mlad planinski orel z obročkom Ornitološkega observatorija v Ljubljani

stvo, kakor so pokazali poizkusi. Iz letala nad oblaki izpuščeni golob pismošosa ne najde zemlje, ampak se vrne na letalo, ker se nad oblaki ne znajde.

Ptiči se selijo v različnih časih. Mnogi ptiči odlete iz naših krajev takoj, ko so mladiči dorasli, drugi ostajajo daleč v jesen pri nas. Mladi škorci, izvaljeni spomladi, gredo čisto že junija meseca na pot, hudourniki avgusta, dasi so prišli k nam šele koncem aprila. Skoraj prav tako kratko dobo so tu kobilar, udeb, muhovček, penica, zlato-

vrnka, vrtnik in drugi ptiči, ki zimijo v tropični Afriki. V septembru se seli največ ptičev, vendar se vleče selitevja v mesec november, ko se začno pri nas pojavljati severnjaki, zlasti plovci, ki sta jih iz njihove domovine pregnala sneg in led. Januarja meseca so vsi selilci v svojih prezimovališčih, toda februarja se selitev — spomladanska — že prične. Ta mesec nam vrne poljskega škrjanca, marec nam prinese cikovta, taščico, kljunača, pribo, škurha itd. Tekom meseca aprila se vrne večina pevcev, kukavica in drugi.

Zakaj prihajajo in odhajajo nekateri selilci prej, drugi pozneje, še ni točno ugotovljeno. Za vzrok izselitve se navadno navaja nedostajanje hrane, ki nastopi z mrzlo letno dobo, vendar ta razlaga ne drži, ker prvič ne velja za vse ptičje vrste in drugič ne za vrnitev spomladi. Hudourniki, na primer, že zapuste naše kraje, ko je hrane še v izobilju in je ne zmanjka še dolgo ne po njihovem odhodu, poljski škrjanci pa se vrnejo od dobro pogrnjene mize k nam čisto, ko še sneg pokriva hrib in dol. Tudi opažamo, da se selijo ptiči vsako leto precej ob istem času ne glede na to, ali je še dosti hrane ali jo je pičlo mero, odnosno ali je stalno lepo vreme ali je hladno deževje. Kadar pride njihov čas, odlete. Pri ptiču selilecu se torej v določenih časovnih razdobjih pojavlja selilni nagon, ki zanj ni treba vnanje pobude. Sam od sebe se zbudi, kakor se zbudi nagon za ploditev ali kakor je nagon za iskanje hrane vedno zburjen. Če se pri tem vrše kakšne fiziološke izpremembe v ptičjem telesu, še ne vemo, verjetno pa je jako, da povzročijo selilni nagon posebni, doslej še nepoznani hormoni, notranji pobudniki, kakor so n. pr. ugotovljeni za nastop zimskega spanja sesalcev. To mnenje zastopa zlasti znani ornitolog Schenk, dočim drugi ptičeslovci (n. pr. Wachs) pravijo, da selilnega nagona ne sproži posebna žleza s proizvajanjem notranjih izločkov, marveč da se občasno fiziološko izpreminja vse telo. Periódno nastopanje selilnega nagona primerjajo s periódno nastopajočimi pojavi pri rastlinah, kakor je n. pr. nočna in dnevna lega listov in jesensko obletavanje listov. Kakor so ti pojavi nastali iz potrebe, pa se danes vrše občasno,

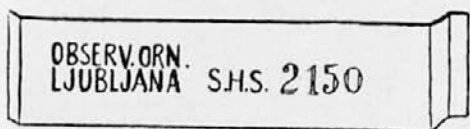
zanimivi najnovejši Stimmelmayrovi poizkusi. Zaprl je ptiče v kovinaste kletke in priredil vse tako, da je izločil nanje vse vnanje vplive, tudi zemeljskega nagnetizma, vendar se je selilni nagon pojavil tudi pri teh ptičih. Stimmelmayr je hotel s svojimi poizkusi pojasniti vprašanje, če ni morebiti ptičja selitev v neposredni zvezi in zavisnosti s solničnim stanjem, oziroma zemljepisno širino in če ne vplivajo nanjo električne ter magnetične sile zemlje in ozračja, ki bi po eni plati povzročili selitev, po drugi pa ptiče pri njej vodili. Ni izključeno, meni, da se ptiči s svojim perjem, ki je vedno vseskoz električno, odzivajo različnim prirodnim silam in se po njih ravnaajo pri selitvi. Na čas selitve jih opozori solnce s svojo kulminacijo v dotični zemljepisni širini in jim pokaže tudi približno smer, bolj natančno in zdržema pa se nemara orientirajo s pomočjo svojega perja. To naziranje morebiti ni povsem napačno, akopram mora biti odziv na zemeljski magnetizem ob jesenski in spomladanski selitvi vprav nasproten. Lucanus, ki se je največ bavil z vprašanjem ptičje selitve, je mnenja, da je približna orientacija, torej polet v glavni smeri proti jugu, odnosno proti severu prirojena, dedna. Mladiči, vzeti iz gnezda in vzgojeni v kletki, so izpuščeni zleteli proti jugu, vendar ne po potih, po katerih se selijo njihovi vrstniki. Iz tega sklepa, da vpliva na podrobno orientacijo izkustvo ali pa oblika tal, kajti največ ptičev potuje ob morski obali ali ob večjih rekah.

Kakor vidimo, pojav ptičje selitve niti v najvažnejših vprašanjih še ni docela pojasnjen. Le številna neposredna opazovanja in eksperiment, zlasti obročanje, bo prineslo jasnost v ta vprašanja. Pred 50 leti se je s tem delom pričelo in dandanes je to delo v polnem razmahu. Ornitološke opa-

Pisana penica, ujela pri Preserju

zovalnice po vsem svetu in zasebni opazovalci neprestano opazujejo in eksperimentirajo. Med temi je tudi ljubljanski Ornitološki observatorij, ki ima, — dasi je še prav mlad —, tudi že nekaj uspehov. Od nekaj stotin obročanih ptičev je bilo doslej ujetih in javljenih pet. Dve pisani penici sta dokazali, da se penice vračajo v svoja vališča, kajti ujeti sta bili čez leto dni prav tam, kjer sta dobili obroček; en zelence je bil ujet pri Anconi v Italiji, torej na jadransko-tunecijski selilni poti, en srakoper je potoval na Grško in bil ujet v kraju Amalias in enega krivokljuna so ujeli v Medeji pri Korminu, kamor se je priklatil iz Ljubljane 15. dan potem, ko je dobil pod Tivolijem svoj obroček.

Obroček Ornitološkega observatorija v Ljubljani, s kakršnim se obročajo največji ptiči

tudi če potreba ni nastopila, prav tako je ptičja selitev nastala iz potrebe v davni ledeni dobi, pa se danes ponavlja kot podedovana lastnost. Vnanji vzroki je več ne povzročajo, ampak kvečjemu nekoliko pospešujejo ali zadržujejo. Najboljši dokaz za to, da dandanes selitve ne povzročajo več vnanji činitelji, so nam ujeti selilci v gajbicah, ki jih prav ob istem času kakor njihove proste sovrstnike zgrabi selilni nagon, dasi imajo dovolj hrane, primerno toploto in niso izpostavljeni vremenskim prilikam. V tem pogledu so zlasti

Neprijeten duh ust

je zoprni. Zobje slabe barve kvarijo najlepši obraz. Obe hibi odstranite pri enkratni uporabi krasno osvežujoče Chlorodont-paste. Zobje dobijo krasen sijaj slonovine, posebno pri uporabi zobčaste ščetke, ker ista čisti zobe tudi na njih stranicah. Gnili ostanki jedi med zobmi, ki povzročajo neprijeten duh ust, se s tem temeljito odstranijo. Poskusite najprej z malo tubo. Ki stane Din. 8.—. Chlorodont ščetka za otroke, za dame (mehke ščetine), za gospode (trde ščetine). Pristno samo v originalnem modro-zelenem omotu z napisom Chlorodont. Dobiva se povsod. — Pošljite nam ta oglas kot tiskovino (omot ne zalepiti) dobili boste brezplačno eno poskusno tubo za večkratno uporabo. Tvořnice Zlatorog, Oddelek Chlorodont, Maribor.

Muhasta narava. Par sprememb na zelo zaraslem palmovem drevesu in že je kakor ptič ali pa strašilo zanje

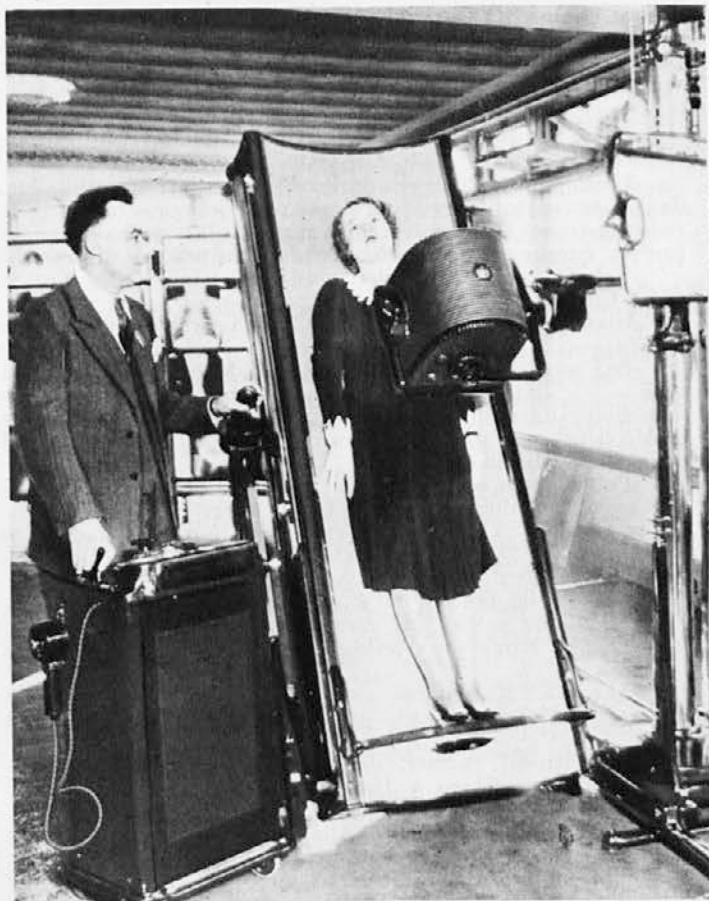

Muhe narave. Taka repa je zrastle na neki farmi v Ameriki, da ima obliko človeške roke s petimi prsti. Sredinec je daljši od drugih, mezinec pa je ožji in krajši kot na človeški roki

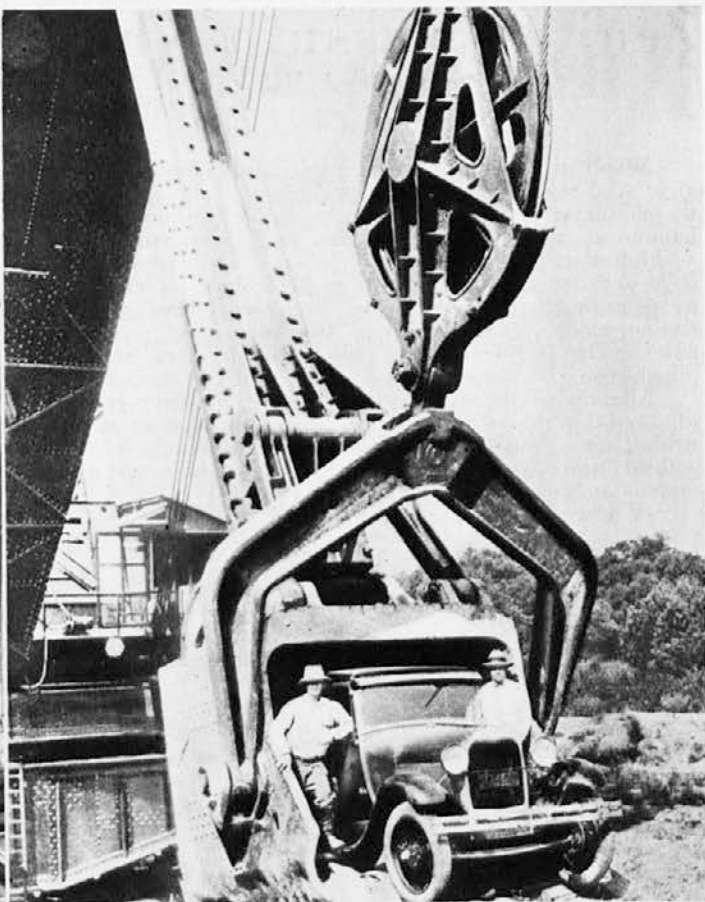
Iz vsega sveta Pp.

Desno: Nekdanji virtuoz na gosli Gordon je preoblečen v berača igral na cestah v Bostonu. V času petih minut so mu nametali en dolar in pet novčičev drobiža. Znak, da ljudje kljub slabim časom še vedno radi poslušajo godbo. Gordon je bil prej dirigent čikaškega simfoničnega orkestra

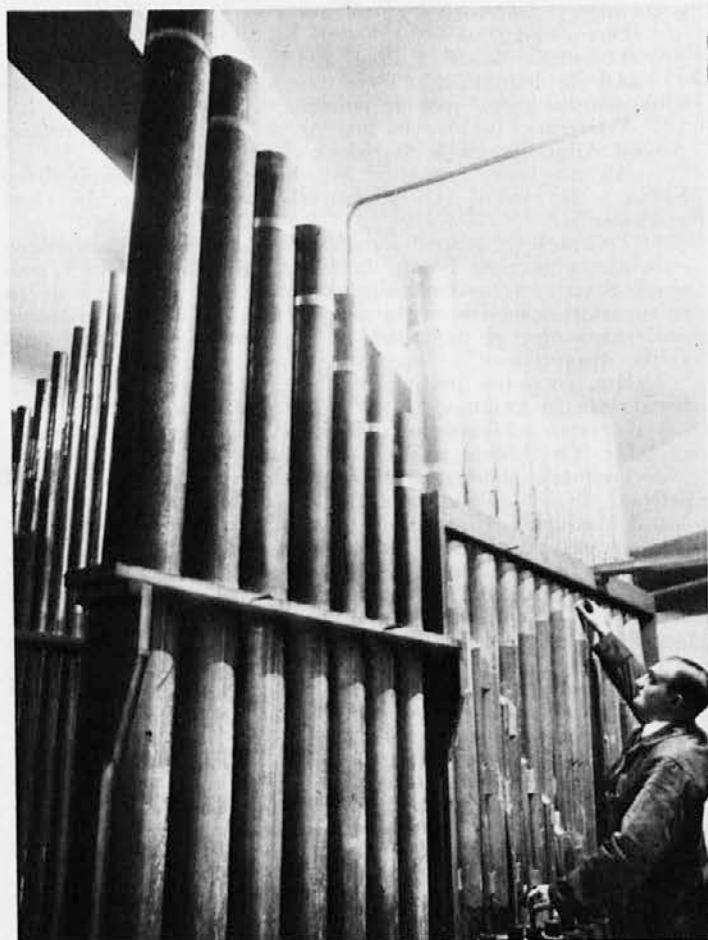

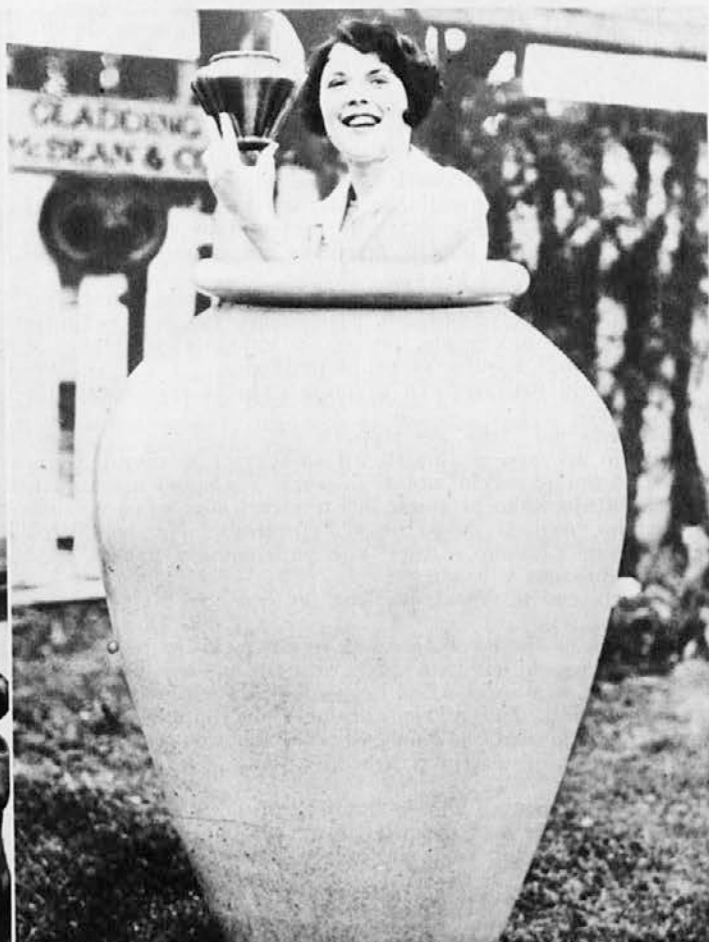
Ameriški röntgenolog dr. Lloyd Byron je napravil novo konstrukcijo oprave za Röntgen, ki jo kaže naša slika

Največja trebilnica na svetu je v nekem premogovniku v državi Illinois, Amerika. Zagradi okoli 12 kubičnih čevljev

Največje orgle v Nemčiji so orgle v največjem berlinskem kino-gledališču Ufa-Palast am Zoo

Najmanjša in največja vaza, kakor jih ročno izdeluje neki ameriški lončar

Ženitev Yussufa Khana

Roman. Frank Heller.

Ilustriral M. Gambič

(Dalje.)

Nikoli ni pozneje mogel pozabiti tistega sončnega žarka, ki je sijal skozi ogromni postajni dvor. Ljudje so se drenjali na peronu, vabile so pisane slike na časniških kioskih, drugod banane in rumene žemljice. Allan je zagrabil svojo prtljago — klobuk in palico (površnik je ostal v Hamburgu). Želel si je malo stegniti noge. Vrgel si je klobuk na glavo, tedaj pa je zagledal pred vrati kupeja tri osebe. Prvi je bil nosil civilno, modro obleko, drugi (v Allanovo največje začudenje) natakark iz jedilnega voza, tretji pa ogromen stražnik s pikelhavbo.

Allanov prvi domislek (morda tudi braščev) je bil, da je stopil korak nazaj in strmel v trojico. Več ni mogel. V strahu, da jim uide skozi okno, sta se zagnala civilist in policist proti njemu, vrgla vsak po eno roko na njegova ramena in gromko zavpila:

»V imenu zakona, z nama!«

Allan je bil tako zmeden, da se ni mogel upreti. Edina misel, ki se mu je sprožila, je bila: pri vseh vratih, kaj naj to pomeni? Ali je to maščevanje prejemnikov menic, da me bodo gnali domov biriči? Zdaj mu je posmehljivo dejal civilist, gobat mož s potnimi rokami:

»Nikar se preveč ne čudite, dragi Benjamin Mirzl! Saj vemo, da se znate preoblačiti. Kljub temu vas morejo ljudje spoznati. Pojdite z nama, ne bo nič z gledovanja. Danes si boste prihranili nosača za svojo prtljago.«

»Za mojo prtljago? To ni moja aktovka,« je spravil iz sebe Allan.

»Seveda ne! Haha, seveda ne!«

»Mojo prtljago sem pustil v Hamburgu,« je zavpil Allan. Zdajci se mu je začela motati iz megle v njegovi notranjosti temna slutnja, kako bi mogle biti te stvari med seboj v zvezi.

»Haha, najbrž! Zakaj ne v Petrogradu? Ne, ne, Mirzl, vjeli ste se v zanko. Edino, kar vam ostane: udajte se z mišnim obrazom v usodo.«

»Ne pišem se Mirzl, ali kar že čenčate. Moje ime je Kragh, in...«

»Tiho!« je zarjovel ogromni stražnik, ki so mu zmedli dušni mir uspehi civilista. »Na urad in nobene besede...«

»Toda...« je začel Allan in umolknil. Saj ni imelo zmisla, tu protestirati. Zmignil je z rameni in stopil na hodnik.

Civilist mu je sledil s Kochovo aktovko, policist, ogromen kakor mamut, je zaključil procesijo. Zdaj je Allan zaslišal natakarkja:

»Moja nagrada! Kje jo bom dobil?«

»To boste že še izvedeli!« mu je odgovoril civilist. »Pa — saj sta dva. Oni, ki je izstopil v Essenu, vam že ne bo pustil cele.«

Šli so mimo sosednega kupeja, kjer sta sedela Američanka in stari gospod. Allan je opazil, kako je dvignila svoje trepalnice in da je nekaj šepetala staremu gospodu — zdaj sta že morala biti eno srce in ena duša. Povesil je glavo, da bi ne videl ničesar več in šel na desno, kakor je

ukazal civilist. Kaj naj pomeni vse to? Prigoda v septembru, v soncu in modrem zraku — Ne, ne, v sončnem mrku, skoraj brez zraka, kaj naj pomeni vse to? Noben filozof bi se z večjim poudarkom tega ne mogel vprašati.

»To je vaš potni list? Vi ste gospod Allan Kragh, študent, švedski državljani?«

Allan je pritrtil s poudarkom, ki ga je pa omilil zato, da bi ne razžalil tega debelega policijskega uradnika, iz rodu jastrebov. Nobenih črnih zastav zdaj, samo bele, da pridem čimprej na svobodo. En dan in pol v črni luknji!

»Zakaj že niste prej pri meni ugovarjali, če je to vaš potni list?«

Allan je meril z očmi predstavnika pravice, preden pa je odgovoril, je še požrl par krepkih švedskih pozdravov:

»Saj sem trdil od vsega začetka, kdo da sem, toda vaši prok — — — toda nihče me ni hotel poslušati. Matematično natančno so izračunali, da moram biti Mirzl — kdo pa je ta Mirzl prav za prav! Mirzl! Nikdar še nisem ničesar slišal o kakšnem Mirzlu.«

»Potem malo berete časnike, ali pa so vaši švedski ostali za časom. Nu, dobro, vprašali bomo telegrafično. Če bo odgovor ugoden za vas, bomo razpravljali o vaši zadevi še dopoldne.«

»Iskrena hvala, hvala le...«

»Opozarjam vas pa, da je stvar z aktovko zelo sumljiva. Res da ni bilo v njej nič otežujočega, toda znano nam je, da je imel Mirzl prav takšno aktovko, ko je izginil iz Berlina.«

»Aktovka? Kolikokrat vam bom pa še moral reči, da ni moja? Moja prtljaga je v hamburški garderobi, tu listič...«

»Priznati mi morate, da navadno nimamo takih običajev, pustiti prtljago v Hamburgu, če se bomo peljali z ekspresom v Pariz. Nu, pa saj bomo brzojavili!«

Minilo je šest ur, ko je Allan znova videl policijskega uradnika. To je bilo v majhni, mirni sobi uradnega poslopja. Mali mož z literarnim videzom je imel v rokah par brzojav in opazoval zdaj karto Nemčije zdaj album z mnogimi fotografijami.

»Da, brzojavili smo, preiskali... moram reči, gospod Kragh, čudne stvari ste izkusili. Ali je to vaše prvo daljše potovanje v inozemstvo?«

»Da« (jezno).

»To sem si mislil. Čudne stvari...«

»Ali ste dognali, kdo sem« (izredno jezno, šest ur samote s špartansko hrano jeze ne pomiri).

»Verujemo. In smemo biti prepričani, da ste v resnici gospod Allan Kragh iz Švedske.«

»Ali me boste izpustili? Ali boste pahnili prebivalstvo Kölna v ta riziko? Ali je kolinska voda zaprta, In Dom zastražen?«

»Trenutek še, gospod Kragh. Obžalujemo greško, izredno obžalujemo in vam bomo škodo povrnili, kolikor je v naši moči. Seveda ste svobodni (glas mu je bil zdaj tako nežen in spravljiv, zdelo se je, da govori finsko). Dovolite mi samo eno vprašanje: ali ste imeli v svoji prtljagi v Hamburgu velike dragocenosti?«

»Hm. Navadna prtljaga je bila, par oblek in podobno. Brez zlata in kamnov.«

»Izvrstno... Garderobni listič je imel številko 374?«

»Da. Kaj hočete reči?«

»Trenutek! Hm... 374. Zakaj bi vam prikrival: vaša prtljaga je bila ukradena.«

»Ukradena? Ali se more ukrasti prtljaga, ki jo je že sprejela nemška železniška garderoba? Imam še listič.«

»Da, da, vaš listič, številka 374, trije kosi. Toda predvčeraj, ko so... vas pomotoma prijeli, je garderoba prejela brzojav, naj takoj pošljejo prtljago številke 374 v Osnabrück; lastnik da ni imel prej časa. Poslali so jih še isti dan, ob šestih jih je vzel neki gospod, ki je takoj odpotoval na Holandsko. Preskrbel si je brzkone napačni garderobni listič... Vašo prtljago so torej ukradli.«

»Gromska strela...« Allan je strmel v uradnika z nežnimi očmi. »Za vruga, kdo...«

»Kdo je vedel za vašo številko! Tega ne razumemo — vi pa bi mogli to bolje vedeti. Da, resnično.«

Allan je zavil v nov kanal svojih misli.

»To bi lahko vedel! Toda, kako ste me mogli prijeti? In dati priliko lopovu, da mi ukrade prtljago? Prosim vas, razložite mi, kako je s to stvarjo? Zdaj nisem več obtoženec!«

»Gospod Kragh!« Uradnikov glas je nežno grajal, toda Allan tega ni mogel več slišati. Da so ga prijeli kakor razbojnika in povrh še okradli! To je bilo preveč. Čemu so konzuli?

Slišal je nežni glas:

»... vsa zgodba je začela v jedilnem vozu. Niste poznali moža, s katerim ste kosili?«

»Ga nisem še videl v življenju. Prvikrat sem v inozemstvu.«

»Hm — ta mož — ta, saj boste slišali zgodbo neposredno.«

Uradnik je nekaj naročil slugi, nato pa listal po albumu. Zamišljeno je premišljeval. Zdajci so se odprla vrata in sluga je vstopil z nekom, ki ni bil nihče drugi kot natakak iz jedilnega voza. Uradnik je prekinil njegove poklone:

»Pripovedujte in razložite vse gospodu.«

»Velecenjeni, pomota je to bila, strašna pomota. Prevarali so me, nalimali. Tisti gospod, ki je kosil z vami, vrag naj ga vzame. Ko sem vam prinesel ribe, je oni začel pačiti obraz: Poglejte tegale, pobegli zločinec je — in to tako previdno, da niste mogli opaziti. Pogledal sem vas in slišal, da ste pustili vso svojo prtljago v Hamburgu in odpotovali: oni gospod pa mi je kimal in kimal — vrag naj ga vzame. Naenkrat je prišel k meni v zadnji del voza in rekel: Mož pri moji mizi ni nihče drug kot Mirzl.«

»Kdo pa je ta Mirzl?« je vzkliknil Allan, ki so ga zdaj že tretjič krstili s tem imenom. Namesto odgovora mu je uradnik brez besede ponudil album s fotografijami in dva dni star berlinski dnevnik. Tu je bral debele napise: »Velika hotelska tatvina v zapadnem delu mesta. — Benjamin Mirzl zopet na delu — odnesel je več kot 70.000. — Mirzl ušel v avtomobilu.« V albumu pa je našel Allan serijo fotografij en face, od strani in od zadaj. Kazale so moža s tridesetimi leti. Malo se je spominjal teh potez, bržkone iz kakšnega ilustriranega lista.

»Naš največji slepar,« je rekel policijski uradnik. »Še nikoli ga nismo zajeli. Zdaj pa je komaj ušel in pustil večino plena nedotaknjena.«

»To je bilo dan poprej, preden sem se odpeljal z ekspre-
som!« je vzkliknil Allan.

»Da, tako je bilo.«

Natakak pa je neumorno nadaljeval:

»Seveda sem napel ušesa. Mož pa mi je ponudil po-
setnico in rekel: Odvetnik dr. Hauser sem.«

»Meni pa je rekel, da se piše Koch in da je igralec!« je rekel Allan.

»Hotel vas je prevarati. Meni je rekel: Odvetnik dr. Hauser sem, izstopil pa bom v Essenu in poiskal detektiva, da aretira Mirzla. Če se ne vrnem v pravem času, ne pozabite ga za božjo voljo prijeti v Kölnu! Tam stoje vedno policisti. Pomislite, da je razpisanih samo za zadnjo njegovo lopovščino pet tisoč mark. Tako mi je govoril ta prokleti človek in v Essenu je izstopil. Pa se ni vrnil. Jaz sem pazil na vas in v Kölnu...«

»To že vem,« je rekel Allan.

»Ah, dobri gospod, reven mož sem, oženjen, s štirimi otroki, kako sem si mogel misliti, da me bo ta človek pahnal v pogubo. Niti kosila ni plačal, ko je izstopil.«

»Ne bom plačal zanj. Toda tudi od vas ne zahtevam ničesar. Svetujem vam le, da prihodnjič bolj pazite, kako strežete, manj pa mislite na goste. To je pravo pravilo za natakarkarja, mislim.«

»Gospod...«

»Dobro. Ali smem oditi?«

»Seveda, seveda. In — se ne mislite še naprej baviti s to stvarjo?«

»Zaenkrat ne. Podal sem se na potovanje, da poiščem prigod. Če sem naletel nanje, ne smem tožiti. Če bi se kje pojavila moja prtljaga — pa to je skoraj izključeno. Gospod Mirzl si jo je bržkone za zmerom prisvojil.«

»Ne, ne, on je boljše sorte zločinec.«

»Prav tako napeto pričakujem, da se še kdaj srečava, kakor vi, gospod komisar. Živio!«

Allan je šel iz sobe. Uradnik ga je spremljal po hodnikih do izhoda, kjer sta se ločila s pokloni. Zdaj je hodil Allan po cestah, z nekam zmešano glavo po vseh teh dogodkih. Ni niti mislil, kod hodi. Bilo je skoraj ob štirih popoldne. Na cestnem oglu je obstal, zamišljen, kaj naj stori. Zdajci se je dotaknila roka njegovih ramen. Zdrznil se je: nova aretacija? Bilo bi preveč. Obrnil se je. Mlad mož s slamnikom ga je z nasmehom pozdravil in mu izročil pismo.

»Za vas,« je rekel.

Predn ga je mogel Allan zadržati, je izgubil. Brez vsake misli ga je Allan s pogledi zasledoval med množico. Skočil je par korakov za njim, pa ga je zgrešil: reka ljudi je bila pregosta. Naslov na pismu je bil: »Gospodu Allanu Kraghu iz Švedske.« Nekaj kakor slutnja se ga je dotaknilo in odprl je pismo.

MILO

popolnoma

za:
svilo,
volno
in
fine
tkanine

SVILA

belo, čisto

izborna:
v
toaletne
svrhe
in sham-
pooing

PAZITE NA ZNAK „Svila“

»Dragi gospod Kragh! Brez dvoma ste me dovolj prekleli, odkar sva se zadnjič videla. Vprašanje pa je, če ste mogli kletve pravilno nasloviti. Oprostite, da sem Vam Vašo prijaznost in gostoljubje z izbranim vinom v jedilnem vozu tako slabo poplačal. Se bolj Vas prosim, da mi oprostite vse kesnejše neprijetnosti, ki jih sam vem najbolje oceniti.

Vem, da je bila še vse bolj huda izguba Vaše prtljage na številko 574 v garderobi hamburškega glavnega kolodvora, ki ste mi jo tako neprevidno pri kosilu izdali. Na žalost so me v to prisilile razmere. Verujte mi, da je bila krvava potreba.

Če ste pripravljeni, da se Vam oddolžim za vse neprijetnosti in da Vam v prvi vrsti vrnem Vašo elegantno prtljago, tedaj se moreva dobiti v petek zvečer, 12. t. m., ob deseti uri v The Leicester Lounge na Leicester Square v Londonu. Verujte, da Vas bom spoznal, če boste prišli, tudi če me Vi ne boste mogli spoznati. To Vam predlagam, da spoznam, če sem točno presodil značaj moža, ki zaradi same kaprice odpotuje brez vsake prtljage.

Torej — na svidenje! Udani

Ludwig Koch, alias dr. Hauser, alias.....
(lahko sami še pripišete razna druga imena).

P. S. Da sem se pobrigal za Vaše ime, tega mi pač ne boste zamerili.«

Kolikokrat je Allan v hrupu in šumu Jülich-česte to pismo prebral, je neznano. Končno so videli pešci na tej cesti, da se je zravnaval, potisnil pismo v žep, govoril z bližnjim policistom in odšel v smeri proti kolodvoru. Pičlo uro je še imel časa za vlak, kakor je izvedel od policista. V tej uri je moral potolažiti svoj želodec po vseh preizkušnjah v zaporu.

»Začelo se je,« je mrmral sam pri sebi. »To je bila lepa družba, s katero sem se vozil. Tako so torej izginiли moji kovčki. Zdaj pa bom zajtrkoval, kar je po Hermannu Bergiusu največje in neprodatno človeško pravo. Pozen bo, toda pošteno sem si ga zaslužil. In potem — v London, da se seznanim z Benjaminom Mirzlem! Mogoče bo to zanimivo!«

(Dalje prihodnjič.)

Philips radio aparate in cevi

dobite poceni in na obroke pri

Podružnici prve domače to-
varne koles in gen. zastopstvu
šivalnih strojev »Minerva«

ENGL
A. SIN

Ljubljana, Aleksandrova c. 7

Slovenska
stanovanjska
kultura

*Kmečki kottiček v prednji sobi
z mizico in dvema klopema*

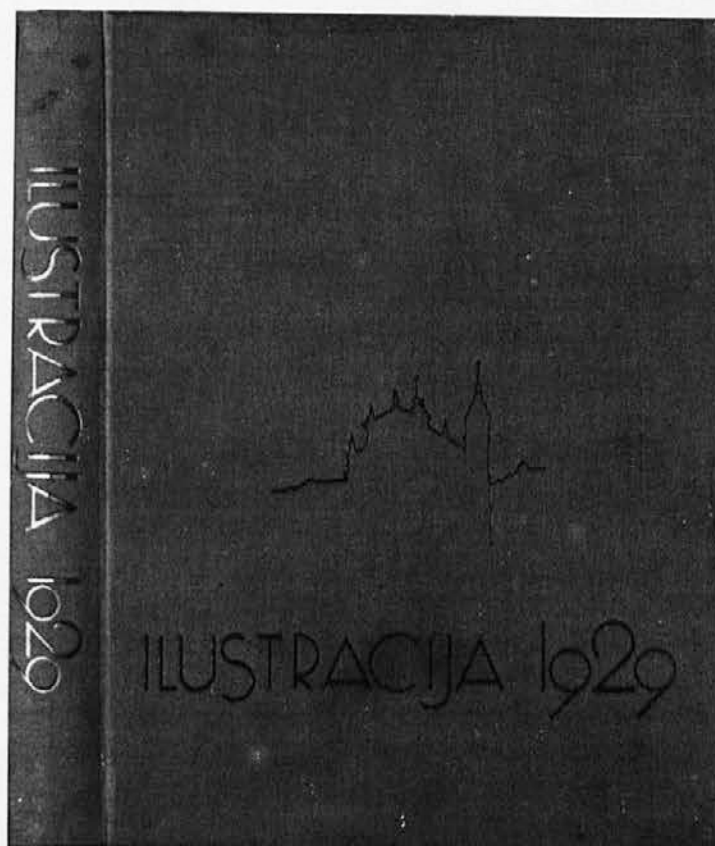
Vhodna vrata (notranja stran)

Iz stanovanja pisatelja župnika F. S. Finžgarja po načrtih arh. J. Plečnika

Foto Fr. Krašovec

Levo in spodaj: *Notranjščina salona v stanovanju Slovenke, omožene v Pragi,
vila »Jadran«. Načrte izdelal arh. dr. Mašek*

Za vezavo »Ilustracije« priporočamo izvirne platnice, katere je izdala Knjigoveznica Jugoslovanske tiskarne v Ljubljani. Platnice same stanejo Din 30–, z vezavo vred pa Din 40–

Salda-konte, štrance, journalne, šolske zvezke, razne mape, knjižice za odjemalce, risalne bloke itd. nudi po izredno ugodni ceni

Knjigoveznica Jugoslovanske tiskarne

v Ljubljani, Kopitarjeva ulica števil. 6 - II. nadstropje

PEKO

D · Z · O · Z ·
TRŽIČ

NAJVEČJA

TOVARNA

ČEVLJEV

V JUGOSLAVIJI